امپریالیزم

د ځوانانو لپاره

لیکنه: محمد رضا قرباني

پښتو ژباړه: خسرو ګلسرخي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یــادونــه

ملګرو! یاد کتاب چې د ایراني ملګري ښاغلي محمد رضا قرباني لخوا په ۱۳۵۹ کال کې کښل شوئ دی؛ د هغو ځوانانو او کسانو لپاره چې د لومړي ځل لپاره غواړي د مارکسیستي ادبیاتو په ځانګړي ډول د مارکسیستي سیاسي اقتصاد سره بلدتیا ومومي،خورا ګټور تمامېږي. همدارنګه یاد کتاب د سیاسي اقتصاد د پیچلو مسائلو او د زیارکښانو د لومړي مشر ملګري مارکس په[کپیټال] نومې کتاب باندی د لاښه پوهېدو په موخه نسبتاً اغېزمند تمامېدئ شي او دا چې یادکتاب د ډېر ساده او هوسا متن لرونکی دی نو د هیواد ټولو ځوانانو بالخصوص هغوی ته چې غواړي په لومړي ګام کې خپل هیواد د امپریالیزم له وحشي جبره او په دویم پړاو کې د هیواد او نړئ زیارکښه طبقه د پانګې له ژغ څخه وژغوري د علمي قطب نما پحیث ورته د لوستلو توصیه کوم.

البته په دې برخه کې یوې موضوع ته لنډه اشاره کوم؛ هغه دا چې په یاد کتاب کې د نرخ سود(د ګټې نرخ) اړوند یو ژوندی مثال وړاندي شوی دی خو په تاسف سره چې د مثال دویمه برخه له یو څه نیمګړتیا او تر کومه چې زه انګېرم له یو لړ حسابي ستونزو سره هم مخ ده چې د سمولو په موخه مې ډېره هڅه وکړه خو ونه توانېدم چې یاده برخه لکه څنګه چې باید وي اصلاح کړم نو د همدې لپاره مې د یاد مثال په لومړۍ برخه چې تر ډېره د متن مفهوم تر لوستونکو رسوي، بسنه وکړه...چې په راتلونکې کې به حتماً دا تشه له منځه یوسم...

د دې کتاب پورته مثبتو ځانګړنو ته په کتو سره وایم چې که ملګرئ قرباني ژوندئ وي له همدې ځایه ورته سور سلام او که له نړئ څخه یې سترګې پټې کړي وي نو پاک روح ته یې ډېر ډېر درودونه استوم...او په پای کې د ملګري لال پاچا پتنګ څخه په ټوله واقعي خلقي مینه مننه کوم چې د یاد کتاب د پښتو ژباړې په سمونې او ټایپلو کې یې نه ستړې کېدونکې مرسته راسره وکړه...

خ – ګلسرخي

۱۳۹۹ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهار وختي د کلي خلک يو يو د خپل ورځني کار په موخه له خپلو کورونو څخه بېرون ته راوتل،هټيوالو د خپلو هټيو دروازې پرانيستلې او د ميزونو تر شا د پېرېدونکو په تمه ناست ول.ښځې او ماشومان د وچې ډوډۍ د اخيستلو په موخه د نانوايي لور ته تلل او بيا د پنير،شيدو او نورو اړتيا وړ توکو رانيولو لپاره د څو نورو هټيو لور ته چې هلته موجود ول،ورتلل.

په دې وخت کې سړی هم له کوره دباندې راووت،خو هغه بار چې د ده په اوږو ؤ، داسې معلوميده چې د سفر هوډ لري.

د هغه ځيره ټولو ته د پېژندلو وړ وه. کله چې هغوی د ده په اوږو بار وليد مخې ته راغلل او په ګډه سره يې وويل:له خيره؟

سړي ځواب ورکړ:د آزادۍ ښار ته ځم.

خلک چې له پخوا نه د دې ورځې په تمه ول خوښ او ترې را چاپېر شول او ده ته ئې د برياليتوب هيله وکړه.

سړي د آسمان په لور وکتل، دا چې آسمان شين او ځليدونکی ؤ نو نوموړي د رضايت په موخه مسکا وکړه، سړ يې ښکته او پر خپله مخه روان شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو چې د هغه په لوري د مهربانۍ او امید نظر درلود ځنګ ته شول او نوموړي ته يې لار پرانیستله.

سړي کلۍ شاته پرېښود او ځنګله ته ننوت خو له یو څه مزل وروسته ناڅاپه له یوه وږي لېوه سره مخ شو.

لېوه چې تیاره مړۍ وموندله ژبه يې په شونډو تېره کړه او وویل:اې ځلمیه! ځان دې د مرګ لپاره تیار کړه،ځکه غواړم چې ودې خورم.

سړي:وویل ما څه کړي دي چې غواړي ومې خوري.

لېوه:تا کوم کار نه دی کړی خو زما خوی همداسې دی چې د لوږې په وخت کې انسانان او نور ځاروي ښکار او خپله ګېډه پرې مړه کړم.

سړي وویل: ته ډېر بې رحمه يې.

لېوه وویل: زما ګناه څه ده؟ زه لوږې بې رحمه کړی یم.

سړي وویل: خو زه داسې یوه هیله لرم چې باید ورته ورسېږم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېوه وويل: هغه هيله څه ده؟

سړي وويل: آزادي ته رسېدل.هو زه غواړم چې د آزادۍ ښار ته ورسېږم او خلکو ته آزادي راونيسم.

لېوه وويل: اوس چې داسې ده نو زه په يوه شرط ستا له خوړو څخه ډډه کوم او هغه دا چې زما لپاره به هم آزادي رانيسې، که دا کار وکړې زه په آرامه سره کولی شم چې پرته د شپانه او د هغه د سپيو له وېرې د مېږانو په رمه حمله وکړم.

سړي قول ورکړ چې لېوه ته به آزادي اخلي او بيا يې خپله لارونيوه،لمر د ونو له ښاخونو خپله رڼا ځلولوه.د سړي د ګامونو غږ د مرغانو په آوازونو کې ورکيده.نيمه ورځ وه چې ستړی او ستومانه د ونو په منځ کې د دمې لپاره کښېناست،ډوډۍ او پنير يې نوشيجان کړل،را ولاړ شو او خپله لاره يې ونيوله چې ناڅاپه هوسۍ مخته ورغله.

هوسۍ وويل:ته هماغه سړئ يې چې د آزادۍ ښار ته ځې؟

سړي ځواب ورکړ: هو. خو ته له کومه پوهېږې؟

هوسۍ وويل: هغه مرغه چې سره ملګري يو دا خبره تر ما راورسوله.

سړي وويل: مرغه له کومه پوه شو؟

هوسۍ وويل: له لېوه سره يې ستا خبرې اوريدلې دي.

سړي نورې خبرې ونه کړې او ځرنګه يې چې غوښتل حرکت يې وکړ،هوسۍ ورته وويل،وعده راکوې چې ما ته به هم آزادي اخلې؟ سړي د هوسۍ غوښتنې ته پام ونه کړ،هوسۍ ورته وويل هماغه لېوه چې تا سره يې خبرې کولې زما آزادي يې سلب کړې او زما ژوند يې تريخ کړی. زه د هغه د نه خوشې کېدو په موخه آزادي غواړم.

د سړي زړه د هغې په حال وسوځيده او قول يې ورکړ چې آزادي به ورته اخلي او خپلې لارې ته يې دوام ورکړ.

د لمر لوېدو په وخت د ځنګله پای ته ورسېده، آسمان پاشلو ورېځو نيولی ؤ په سختۍ سره يې د تپې سرته ځان ورساؤ.

ښار په ښه توګه سره ښکاريده، بار يې په ځمکه کېښود او خپله کېناست تر ځو لږ آرام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له یوڅه مودې کله چې تیاره شوه پاڅیدو او له تپې نه د ښار په لور وخوځید،د ښار مغازې یوه په بله پسې بندیدلې او په لارو کې تګ راتګ کمېدو.

له کړکیو د څراغونو رڼا له ورایه برېښیده.سړي له یوه لاروي نه وپوښتل:چیرته کولۍ شم چې آزادۍ وپېرم؟ لاروي ځواب ورکړ،ټول دکانونه یې لري.

بل سهار په داسې حال کې چې درې بستې یې په لاس کې وې د خپل ښار په لور روان شو،آزادۍ مخکې له مخکې بسته بندي شوي وې،یوه بسته یې د ځان او خپلو ښارمندانو لپاره، یوه د هوسۍ او بله هم د لېوه لپاره وه،ځنګله ته ننوت له ونو ورتېر شو او هغه یې غوټه غوټه تر شا پرېښودې ورسته له ډېر پلي مزل څخه تر هوسۍ ورسېدو.یوه بسته یې هغې ته ورکړه.

لاره کې لېوه هم خپله د آزادۍ بسته ترلاسه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له هغې په ډېرې چټکۍ سره یې د خپل ښار په لور ګامونه واخیستل او ښار ته ورسېده،یو ځلې د کور په لور لاړ کړکۍ او ورونه یې وتړل ترڅو د بستې د سر په خلاصولو سره آزادۍ ونه تښتي له ډېرې لیوالتیا وروسته یې د بستې سر خلاص کړ.ګوري چې یو مرغه له بستې را بهر او په پنجرې کېناسته،سړی ګوته په غاښ شو چې دا اوس څه ډول آزادۍ ده؟

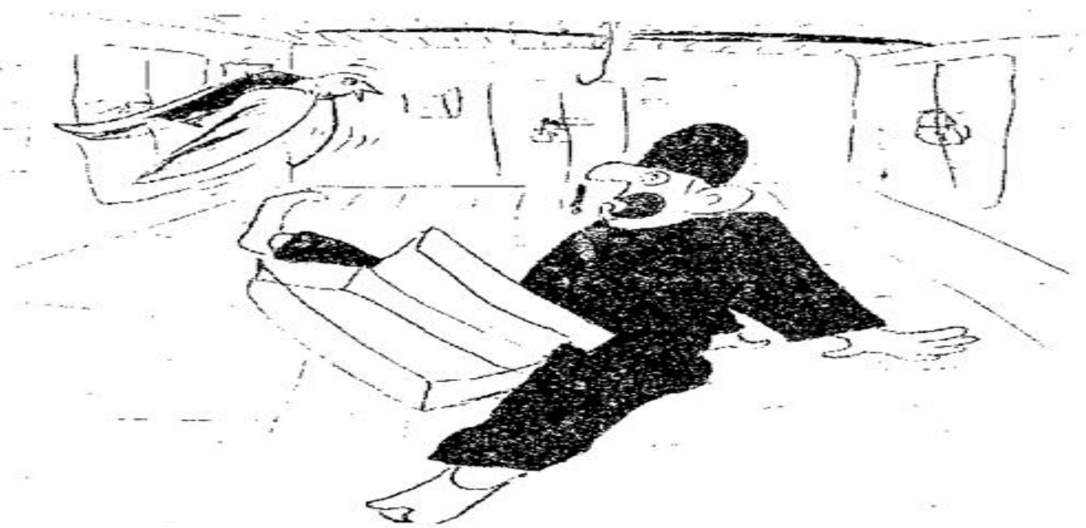

مرغه په خبرو شو او ويې ويل:دا ته دې آزادۍ پسې ګرځې،خو هغه ښار ته چې ته تللی وې او ستا په خیال چې آزادۍ دې را ونیوله هغه هم د دې هیواد یو ښار دی. که هلته آزادي وی نو دلته به هم وه خو دا چې په ښارکې مرغه ته آزادۍ ويل کېږي او هلته مرغان هم ډېر دي نوم يې د آزادۍ ښار ګرځيدلی او بل دا چې ګرانه دوسته آیا آزادۍ د پيرلو وړ ده؟

سړي وويل: آيا له دې پرته بله لار هم شته؟

مرغه وخندل او ويې ويل: اول خو دا ووایه چې ته د څه لپاره آزادۍ غواړې ترڅو زه هم دا درته ووايم چې څنګه باید تر آزادۍ ورسيږې.

سړي وويل:غواړم چې هغه خلکو ته ورکړم ترڅو له پانګوالو ونه ډار شي او آزادانه هر هغه څه چې وغواړي ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریښتیا دا چې زموږ د هیواد خلک په ځانګړي ډول هغوی چې کارخانو کې کار کوي، سره له دې چې له سهاره تر ماښامه زیار باسي خو بیا هم ډېر بې وزله او وږي دي. سرې خبرې غوږې کړې او د پنجرې لور ته راغی،پنجره یې پرانیستله او مرغه ته یې وویل هغه دودونه وینې؟

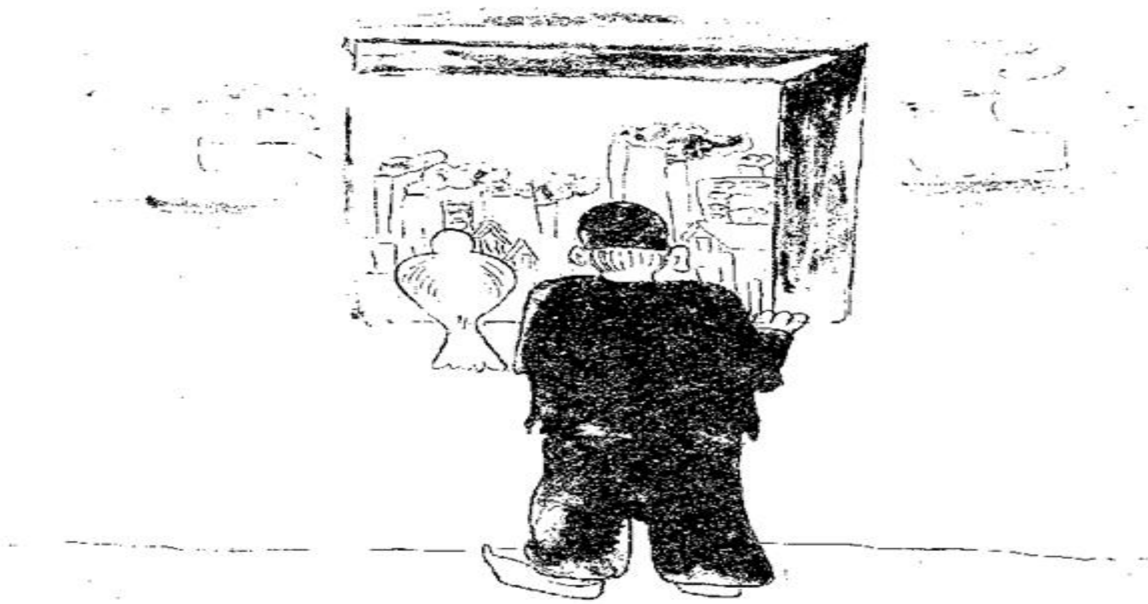

مرغه وویل: هو.

سرې وویل: هغه د کارخانې دودونه دي. د ډېرو کارګرانو کورونه چې کنډوالو ته ورته دي همالته دي د آولادونو لوږغالي یې په خاورو او چټلیو کې دي. هغوی سره د ټولو زخمتونو چې ګالي یې بیا هم تر ټولو ناداره او بې وزله دي.خو د کارخانو خاوندان پرته له کوم زیاره د ښو مانیو او سترو حویلیو لرونکي دي؛ ښه خواړه خوري او ګران بیه مشروبات څښي لنډه دا چې ټول ژوند په عیاشۍ او خوښۍ کې تیروي. دوی سره له دې چې ځانونه د کارخانو خاوندان ګڼي د هیواد په ټولو چارو کې هم برلاسي دي.مثلاً یو له دغو پانګوالو څخه د هیواد ولسمشر هم دی چې هیڅوک یې په وړاندې خبرې نه شي کولای هو ګرانه مرغه! ما آزادۍ اخیسته تر څو یې زیارکښې طبقې(کارګرانو)ته وسپارم چې آزادانه خپل رنځونه او غوښتنې بیان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: هماغسې چې آزادۍ پیرل کېږي نه ورکول کېږي هم نه! آزادۍ باید ترلاسه شي.د آزادۍ لپاره باید شعوري مبارزه ترسره او وینه ورکړل شي.لنډه دا چې د دې هیواد خلک به هله ریښتیني ازادۍ او برابرۍ ته ورسیږي چې له خپل هیواد نه د امپریالېزم لاسونه لنډ کړي.

سرې پوښتنه وکړه: دا امپریالېزم بیا څه شئ دی؟

مرغه وویل: امپریالیزم د امپریال نه اخیستل شوی.امپریال یاني امپراطوري او د امپریالېزم مانا د امپراطورۍ څخه ملاتړ کولو ته وایي.امپریالېست هم هغه هیواد یا شخص ته ویل کېږي چې د امپراطورۍ پلوی وي. د امپراطورۍ نه موخه دا ده چې یوه حکومت ډېرې سیمې لاندې کړې وي او د هغو سیمو ملتونه دې ته اړ باسي تر څو د حاکم حکومت تابع واوسي.نو په دې آساس د امپریالیزم ساده مانا په نورو هیوادونو یرغل او نړیوال توب دی.امپریالېزم هغه مار ته ورته دی چې زرګونه سرونه لري پداسې حال کې ټول پوهیږي چې داسې کوم مار شتون نه لري خو زه دلته ځینې وختونه د امپریالېزم پرځای د زرسري مار یادونه کوم.

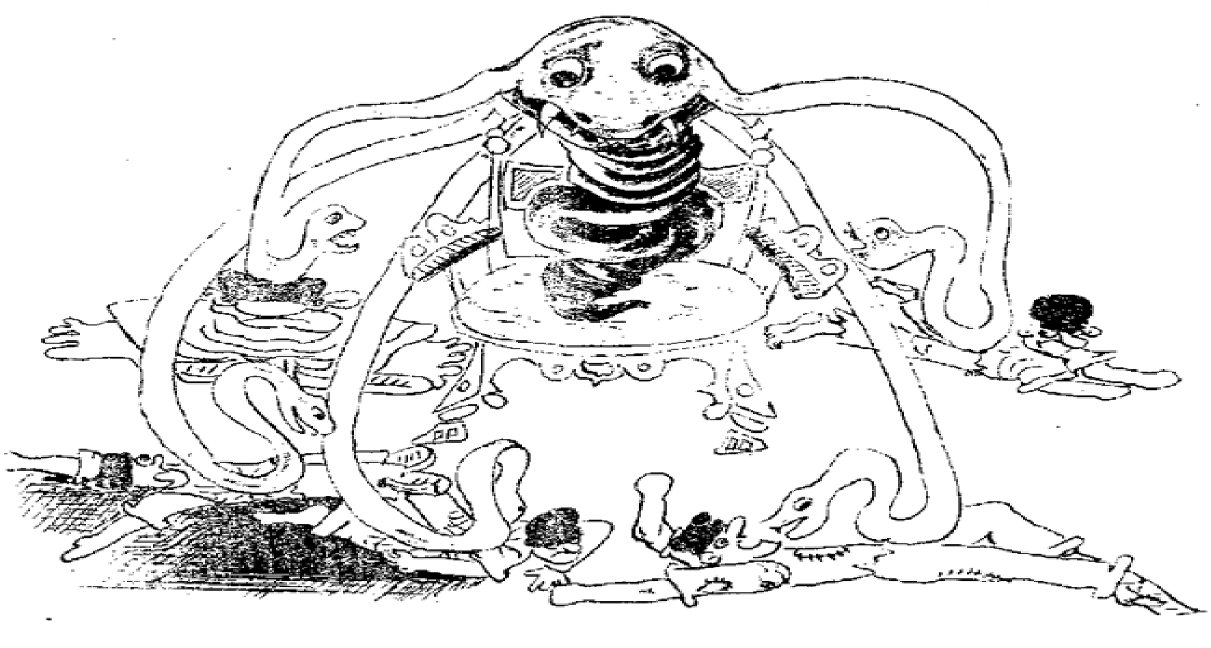

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د دې لپاره چې کله کله وکولئ شو د امپریالیزم اړوند په هوسا توګه سره خبرې وکړو.اوس راځو اصلي موضوع ته.

زر سرئ مار(امپریالیزم)په لومړیو کې زر نه بلکه د سرونو شمېر یې له سلګونو هم کم و. هر څومره چې یې عمر اوږدیده او ستریده د سرونو شمېر یې هم ورسره ډېریده؛ چې بالاخره په انګلستان کې د مار د سرونو شمېر تر زرو ورسېده کله چې مار زر سرئ شي په دې مانا چې زوړ شوی او د ژوند وروستئ پړاو تېروي.

سړي وویل: منظور دې دا دی چې زر سرئ مار هغه مار دی چې زوړ شوی یاني امپریالېزم د پانګوالئ(سرمایه دارئ)وروستئ پړاو دی؟

مرغه وویل: هو د مار نه یې موخه پانګولي او له زر سري مار څخه موخه امپریالېزم دی، نو کله چې پانګولئ وده وکړي په پای کې خپل وروستي پړاو(امپریالېزم) ته ګام ور اخلي. دلته ده چې پانګولئ نوره زړه او مرګ ته نږدې شوي ده.

سړي وویل: کولی شې چې د زر سري مار توله کیسه راته وکړې؟

مرغه وویل: ما هم همدا غوښتل؛ آلبته که زغم یې ولرې. دا کیسه خوله په خوله زموږ له پلرونو او میندو تر موږه را رسیدلي ده.

ول نه ول زما او ستا پرته نور ډېر څیزونه ول؛ پدې ځمکه ډېرئ هیوادونه شته چې هلته هم مارونه شتون لري، خو هغه وخت یو یې هم زر سرئ نه و ترڅو چې له دې ډلې څخه په یوه هیواد کې د مار سرونه ډېر شول،آلبته تر زرو ونه رسېدل خو نور څه پاتې نه وو چې د زرو خاوند شي د دې هیواد خلک ډېر بې وزله ول کله چې به د له هغوی نه پوښتنه وکړه چې ولې ناداره او بې وزله یاست په ځواب کې به یې ویل: زموږ قسمت همدا دی او د راتلونکي غوښتنه همدا ده!

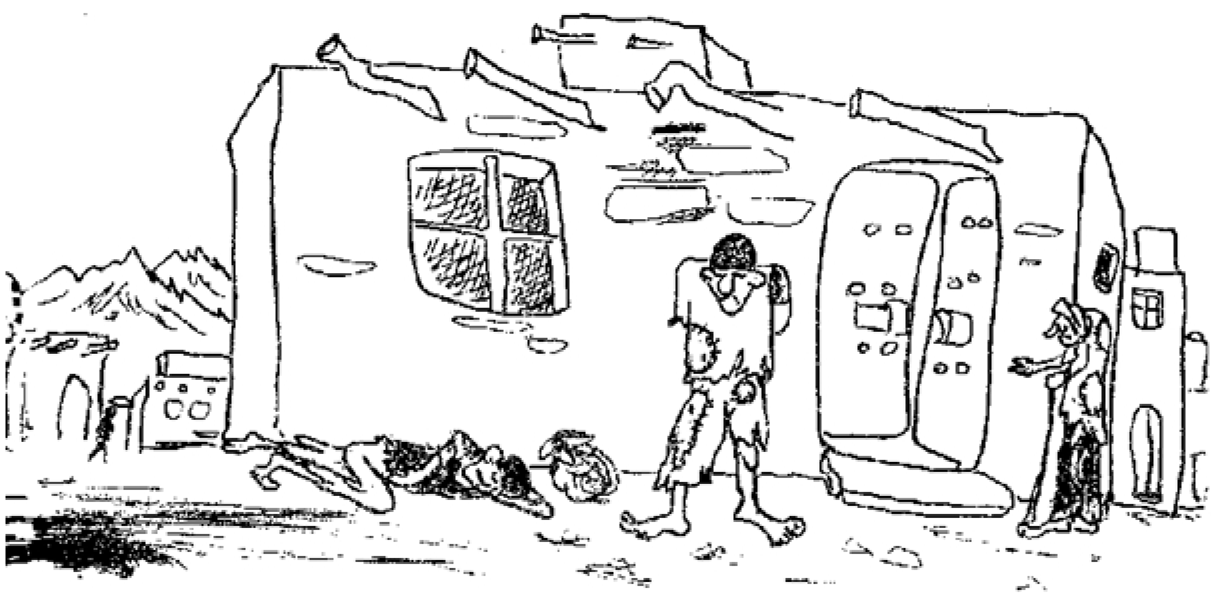

او دې ته ورته نورې خبرې خو اصلي لامل یې بل څه و او هغه هم د همغه مار شتون و چې زر سرئ شي. هو په هماغه هیواد کې ستر مار شتون درلود چې د هیواد ټول ثروت یې لکه سره زر،مس،آلماس،نفت او داسې نور ډېر څه یې لوټل او هر یو د ښه ژوند لرونکی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

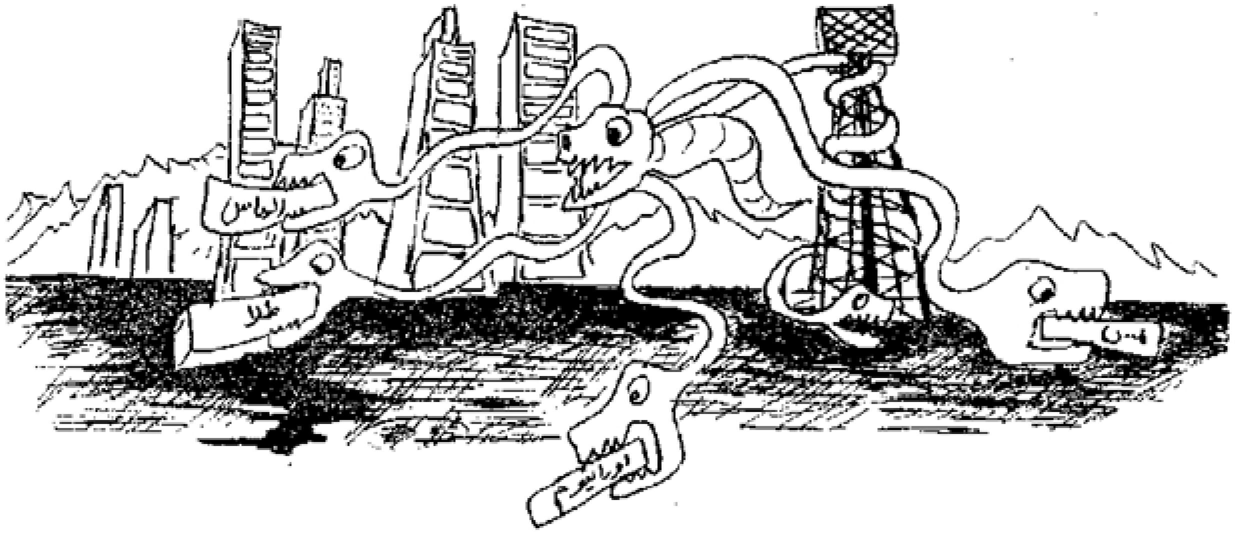

پاته دې نه وي سره له دې چې دا سرونه د يوه بدن غړي او مال وو او ټولو ته له يوه زړه وينه رسېده خو بيا هم په خپلو کې نه سره جوړېدل او هر يوه غوښتل چې ډېرې پيسې او ثروت ولري هغه و چې له يو بل سره په سيالۍ شول.

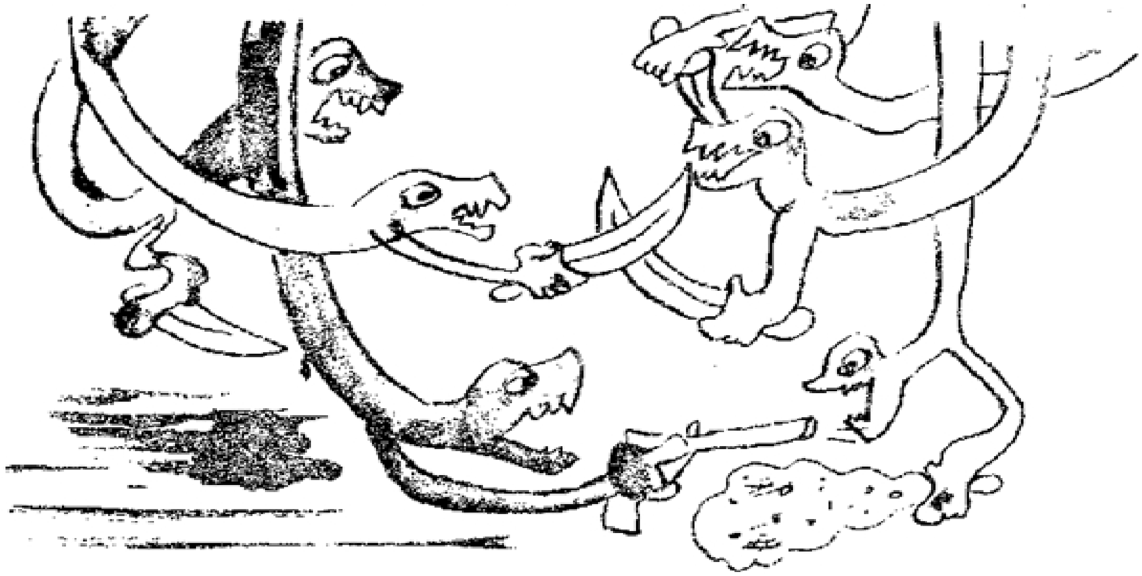

د مار په سرونو کې لس سره چې له نورو ډېر لوی ول، شتون درلود. د هغو کارګرانو شمېر چې د دې لسو سرونو څخه هر يوه لپاره يې کار کاوه نسبت د هغو نورو سرونو د کارګرانو شمېر ته چې هغوی ته يې کار کاوه زښت زيات و.د ټولو کارګرانو شمېر شل زره تنه و له دې شلو زرو څخه لس زرو يې د لسو لويو سرونو لپاره کار ترسره کاوه او لسو زرو نورو کارګرانو د پاتې نورو سرونو لپاره ياني د ټولو کارګرانو نيمايي د لسو سرونو لپاره او نيمايي نورو د ۹۹۰ سرونو لپاره کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

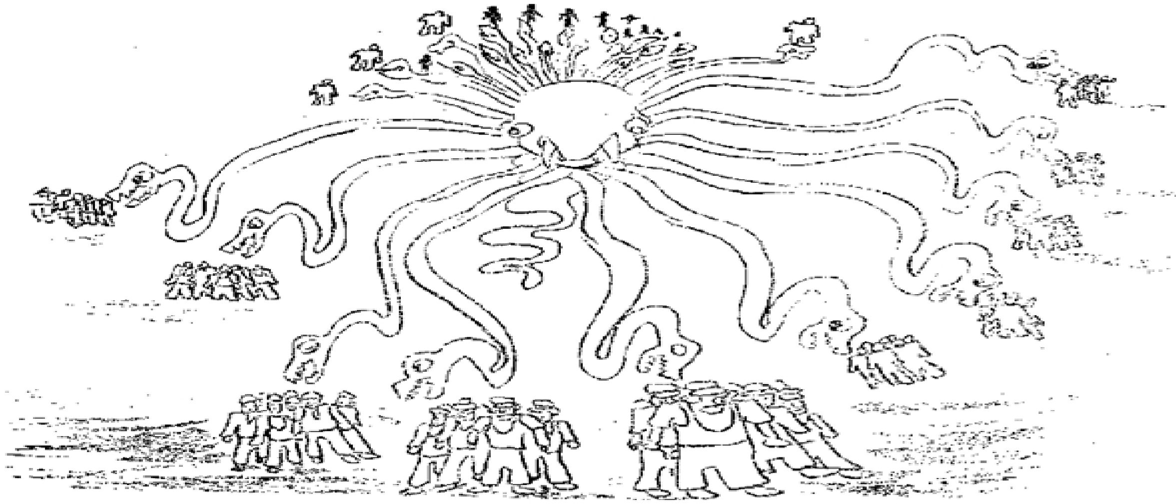

اوس ته خپله حساب وکړه چې کله د سرونو ترمنځ سیالۍ وې څرګنده ده چې لس لوی سرونه(لوی پانګوال)به ډېر تولید وکړي.

په واقعیت کې له نیمايي نه ډېر تولید شوي توکي د هغوی په لاس تولید شوي دي. لنډه دا چې وروسته له کلونو لس لوی سرونه دې پایلې ته ورسېدل:اوس چې زمونږ د ټولو له سیالۍ نه وروسته ټول تولید زمونږ منګولو کې راټول شوئ ښه ده چې سره یو شو او سیالي تر شا پریږدو.پدې ډول په آرامه سره کولی شو چې د خپلو توکو قیمت هر څومره چې زمونږ زړه غواړي لوړ کړو او خپل تولیدات کنترول کړو او هم وړو پانګوالو(وړو سرونو)ته چې لا اوس هم غواړي سیالي وکړي ضربه ورکړو.

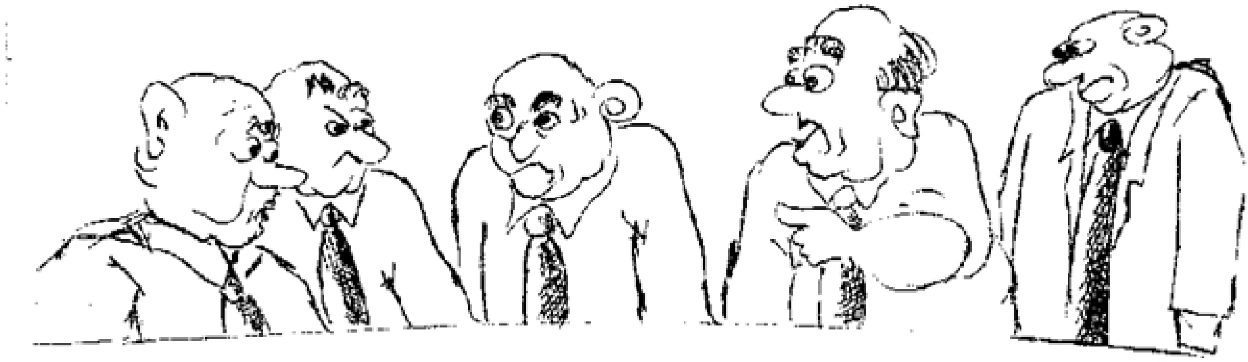

هو هغوی لس سره ول چې ترمنځ یې جوړښت ډېر په آسانه سره ترسره شو بالاخره آزادې سیالۍ سره له دې چې د ټولنې آړتیاوې یې په نظر کې نه نیولې د دې لامل شوه چې تولیدات په یوه ځای کې سره راټول شي.د تولید داسې یو ځای ټولېدنه (د تولید تمرکز)په پراوېزه ډول انحصار رامنځته کړ یاني دا چې آزاده سیالي په انحصار واوښته، دلته وه چې د مار د سرونو شمېر زرو ته ورسېد هغه دا چې پانګولۍ خپل وروستي پړاو امپریالېزم ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر پانګوال د دې لپاره چې تول تولید په خپل لاس کې واخلي هڅه یې کوله چې په چل ول سره واړه/کوچني پانګوال دې ته اړ باسي چې یا له هغوی سره یو ځای شي تر څو له سیالۍ نه لاس واخلي او یا هم مات شي.د بیلګې په توګه د دې چل ول څخه یو څه داسې ؤ چې د تولید شویو توکو پیرودونکو او یا هم له ټولو پیرودونکو سره داسې تړون کاوه چې یوازې له دوی(ستر پانګوالو)څخه توکي واخلي یا مثلاً له کارګرانو سره یې داسې قرارداد تاړه چې یوازې د دوی لپاره کار وکړي او یا یې هم په هر چل او نیرنګ سره د هغو خامو موادو چې فابریکه کې د توکو د تولید لپاره ورته اړتیا وي - وړو پانګوالو ته د هغو د رسیدو مخه - ډب کړي او دې ته ورته نور داسې کړه وړه.

سړي وویل: واړه پانګوال په څه شکل له سترو پانګوالو سره یو ځای کیږي؟

مرغه وویل: واړه پانګوال له هغې پانګې سره چې د دوی په لاس کې وه په سهامي یا ونډه ییزو شرکتونو کې یې ګډون وکړ. یاني یو یا څو ونډې یې واخیستې.

سړي وویل: زه د ونډه ییزو شرکتونو آړوند په څه نه پوهیږم مهرباني وکړه که شوني وي لږ ډېر او په ساده ډول په دې اړه راته خبرې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وويل: وړاندې مې وويل چې د پانګوالو ترمنځ سيالي د دې لامل ګرځي چې توليد په يوه ځای کې سره راټول شي.دا،په يوه ځای د توليد راټوليدل واړه پانګوال له ناوړه وضعيت سره مخامخوي.

پانګوال پوهېدل چې د يوه صنعتي يا سوداګريز شرکت د رامنځته کولو لپاره لوېې پانګې ته اړتيا ليدل کېږي. ځکه چې که يو شرکت له کمې پانګې سره جوړ شي نه شي کولای چې دوام وومومي نو هغه وو چې د شرکت د رامنځته کولو په موخه يې لويه پانګه په نظر کې ونيوله دا پانګه يې په څو برخو وويشله مثلاً فرضوو چې د يو صنعتي شرکت د ايجاد لپاره لس زره افغانيو ته اړتيا ده.دا لس زره افغانۍ په لسو زرو برخو ويشي چې هره برخه يې له يوې افغانۍ سره برابره ده.اوس هر پانګوال د خپل وس په اساس يو يا څو برخو(ونډو،سهمونو) روپۍ ورکوي او د ونډې(سهام)يوه پاڼه ترلاسه کوي په دې شرکت کې بزګران هم کولای شي چې د ونډو خاوندان شي.هغوی کولای شي چې د يوې يا دوو افغانيو په ورکول سره د ونډپاڼو(سهام پاڼو) خاوندان شي.

سړي وويل: نو ونډه ييز شرکتونه د بزګرانو په ګټه دي؟

مرغه وويل:ظاهراً داسې ښکاري چې پانګوال حتی بزګرانو ته هم فرصت ورکوي چې پانګه اچونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وویل: نو پرته له دې څه کیدای شي؟

مرغه وویل: ستر پانګوال هغه کار ته چې د دوی په ګټه نه وي لاس نه ور وړي نو سل په سلو کې دا هم یو چل دی.

ستر پانګوال سره له دې چې واړه پانګوال له مخې لرې کوي د هغوی پانګه هم د ځان لور ته راکاږي.روښانه ده چې په شرکت کې ستر ګډونوال ستر پانګوال دي.نو ځکه د شرکت هر کاره او د واک خاوندان همدوی دي.هغوی دې ۹۰۰۰ افغانیو نه ډېره پانګه ورکوي آلبته چې تل داسې هم نه وي کله کله ستر پانګوال د لسو زرو نه درې زره افغانی ورکوي خو سره له دې هم د شرکت واکمنان دي او پاتې نورو چې اوه زره افغانی پانګه یې ورکړې ده هیڅ کاره هم نه دي او د هغوی پیسې د څو سترو پانګوالو لپاره کار کوي.

نه پوهېږم چې پام دې شو او که نه؟ هغه دا چې ستر پانګوال له یوې خوا وړې پانګې(له وړو پانګو نیولې بیا د بزګرانو تر جزیي پیسو پورې)ځان سره ټولوي،او له بلې خوا واړه پانګوال له خپلې مخې لرې کوي او د هغوی د سیالۍ مخه نیسي.

سړي وویل: هو خو یو څه ته چې زما پام نه شو هغه دا چې دوی ولې له سیالۍ سره مخالف ول؟

مرغه وویل: لکه مخکې چې مې وویل،ستر پانګوال له نیمایي څخه ډېر توکي تولیدوي یاني دا چې ډېری تولید د دې سترو پانګوالو په لاس کې ؤ. اوس فکر وکړه چې ستر پانګوال هم ځواکمن او هم لوی دي یاني پانګه یې ډېره وه که یې غوښتي وای چې یو بل سره سیالي وکړي پرته له زیانه به له بل څه سره نه وای مخ شوي.

فرض کړه چې دوو پانګوالو ټوکر تولید کړی وای، او هر یوه غوښتي وای چې تولید یې ډېر او په ښه بیه خرڅ شي نو د دې کار لپاره یې په سیالۍ لاس پورې کاوه د مثال په ډول یوه لوړه بیه او بل ټیټه بیه ورته ټاکله نو ګورو : هغه یوه چې لوړه بیه ټاکلې وه ټوکر ورته په ځای پاتې کیده او هغه یوه چې بیا ټیټه بیه ټاکلې وه هغه ښه ګټه ونه کړه.

هغه و چې دوی د خپلمنځي جوړښت(سازش)او یووالي په فکر کې شول یاني داسې اتحادیې یې تشکیل او پخپلو کې یې تړونونه وکړل چې په ګډه سره د خلکو جیبونه خالي کړي له هغه وروسته یې د توکو بیه په خپله خوښه پورته وړه.

سړي وویل:هغوی بیه څنګه کنترولوله؟ او د تولید په انحصارولو کې یې څنګه مرسته کوله؟

مرغه ځواب ورکړ: د کارټل،سندیکا،ټراستونو او نورو په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

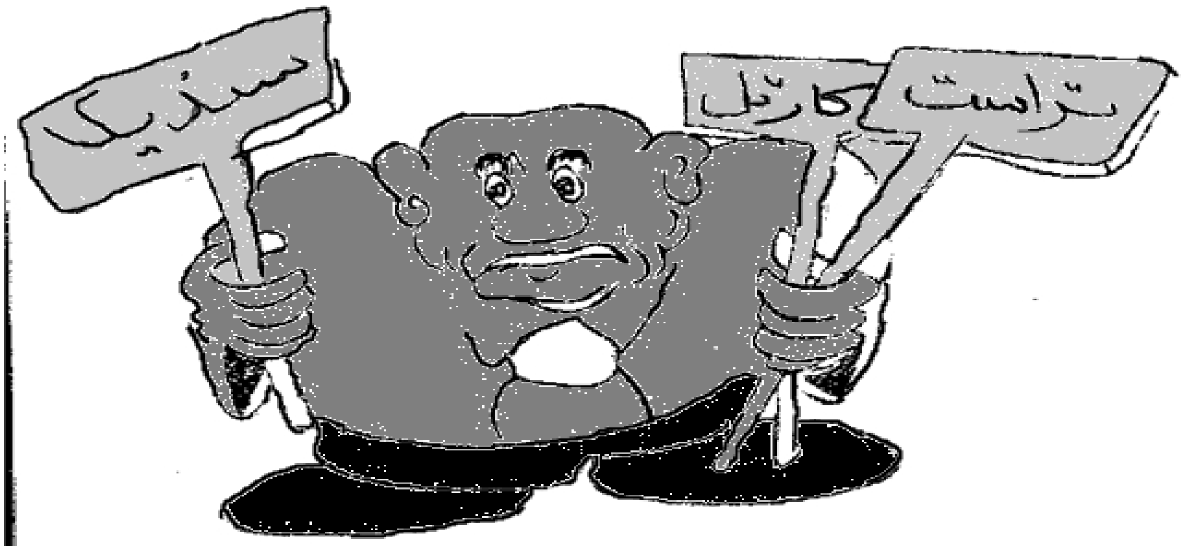

سړي وویل: کارټل،سندیکا او ټرسټ یاني څه؟

مرغه وویل: کارټل هغه تړون دی چې د سترو پانګوالو ترمنځ کېږي.کارټل د هغو توکو بیه او مقدار چې یوه فابریکه یې تولیدوي،ټاکي.

د دې تړون په آساس د خرڅلاو بازارونه هم د سترو پانګوالو ترمنځ ویشل کېږي.کارټل د پانګوالو ترمنځ هغه اتحاد دی چې په خپله خوښه پرته له کوم خنډ نه د توکو بیه ماسیوا له دې چې بل څوک خپل توکي په ارزانه بیه خرڅ کړي،لوړ کړي.

سندیکا،هم د پانګوالو یو داسې اتحاد دی چې د کارخانو او شرکتونو د اړتیا وړ خام توکي چې هغوی د تولید لپاره ورته اړتیا لري،پیري او د یادو تولیدو شوو توکو خرڅلاو هم د دوی په غاړه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټراسټ،هم د پانګوالو اتحادیه ده چې واک یې ډېر دی.ځکه د هغو پانګوالو په خاطر چې په ټراسټ کې یې ګډون کړی د هغو د صلاح او ګټې لپاره یو شرکت تعطیل(وځنډوي)او یا هغه له یوه ځایه بل ځای ته ولېږدوي.

هو ستر پانګوال د کارټلونو،سندیکاوو او ټراستونو په وسیله خپل سیالان له منځه یووړل.

هغو دې قراردادونو پوسیله واړه پانګوال ټراستونو،کارټلونو او سندیکاوو ته رادننه کړل.هر چا چې نه غوښتل دې اتحادیو ته ننوځي او سیالی سره یې علاقه درلوده روښانه ده چې د هغوی وضعیت به څنګه ؤ.

ورو پانګوالو نه غوښتل چې سیالي څنګ ته کړي او سترو پانګوالو سره یو ځای شي، سره له دې چې له شاتګ او ماتې سره مخ ول.خو آیا فکر کوئ چې انحصار به وتوانیږي تر څو په تمامه مانا سیالي له منځه یوسي؟ که داسې انګیرۍ نو مطمیناً تیروتي یاست ځکه چې انحصار په کُلي ډول سیالي له منځه نه شي وړای.

سمه ده چې ستر پانګوال د انحصار په مرسته توانیدلي چې د توکو په سر د سیالۍ په اساس د بیې ټاکل له منځه یوسي خو د دې رقابت په له منځه وړو او انحصار په رامنځته کیدو سره د سترو پانګوالو ترمنځ چې متحد او خپل کې یې ټړونونه کړي ول د خپلو توکو د ډېر تولید او خرڅلاو لپاره د ښو بازارونو د خپلولو او داسې نورو په سر نوي سیالۍ رامنځته شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو ګرانه ملګريه سيالي چې د توکو د تمرکز يا يو ځای راټوليدو او د انحصار د رامنځته کيدو لامل ګرځيدلي وه له منځه ولاړه خو نوي سيالۍ د سترو پانګوالو ترمنځ را ښکاره شوه.

لا تر اوسه مې له ياده نه دي وتلي چې د انحصار او سترو پانګوالو سره د بانکونو د مرستې آړوند هم يو څه درته روښانه کړم.

کله چې پانګوال خپله پانګه په کار اچوي د ګټې لپاره بايد انتظار وباسي.دا ګټه په يوه وار په لاس نه ورځي ځکه چې توکي په پړاويزه ډول توليد او پلورل کېږي مثلاً يو پانګوال په نظر کې ونيسئ. چې سل زره افغانۍ پانګه اچونه يې کړي دوی غواړي چې د دې پانګې ګټه هم په خپله پانګه ور اضافه کړي او همدارنګه خپلې فابريکې ته پراختيا ورکړي. خو آيا دا ګټه په يوه ځل د ده لاسته ورځي؟

روښانه ده چې نه! ځکه هره ورځ چې څومره توکي توليديږي او پلورل کېږي هغومره ګټه هم لږ لږ توليږي.فرضاً په ورځ کې زر افغانۍ ګټه ترلاسه کوي خو هغه نشي کولای چې د يوې ورځې په ګټې سره خپلې فابريکې ته پراختيا ورکړي. نو هغه ده چې په تمه کېږي ترڅو سل ورځې پوره شي او د خپلې پانګې ټوله ګټه ترلاسه کړي نو بيا به پرې خپلې فابريکې ته پراختيا ورکوي. پدې توګه په سلو ورځو کې چې هره ورځ يو مقدار پيسې د پانګوال لاسته ورځي،بې لګښته پاتې کېږي او دا چې مصرف کړي يې نه دي هغه مقدار بانک ته سپاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

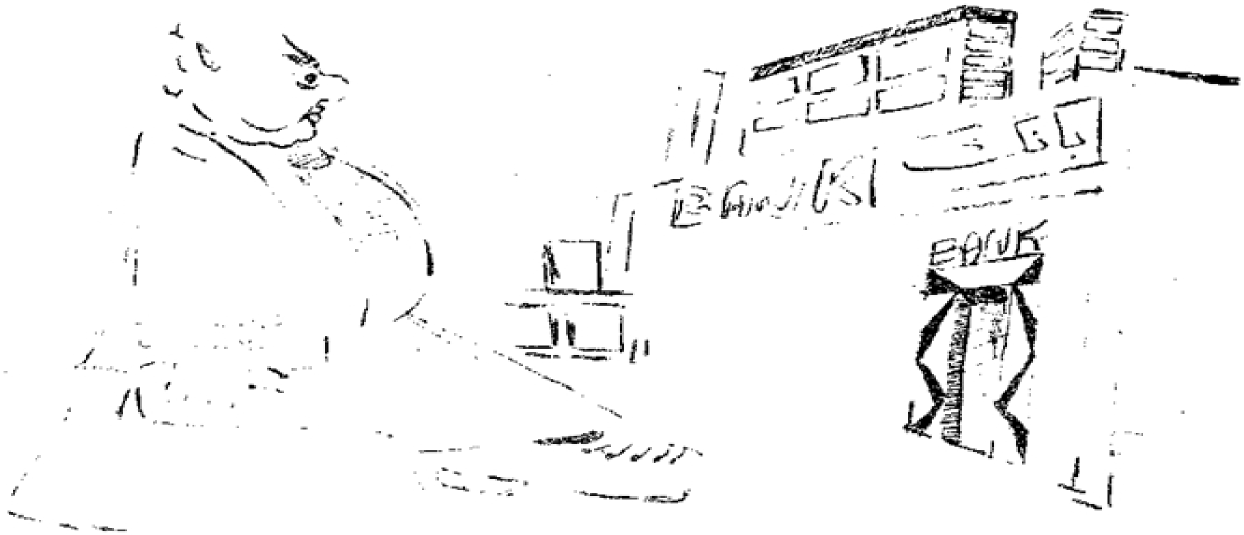

ټول پانګوال دا کار کوي.نو اوس حساب وکړه چې هر پانګوال خپله بې مصرفه پانګه بانک ته ولېږدوي نو څومره ډېره پانګه به په بانک کې راټوله شوي وي.

د سترو بانکونو په يووالي سره ډېره زياته پانګه ټولېږي.چې هغې ته د پانګې تمرکز ويل کېږي.

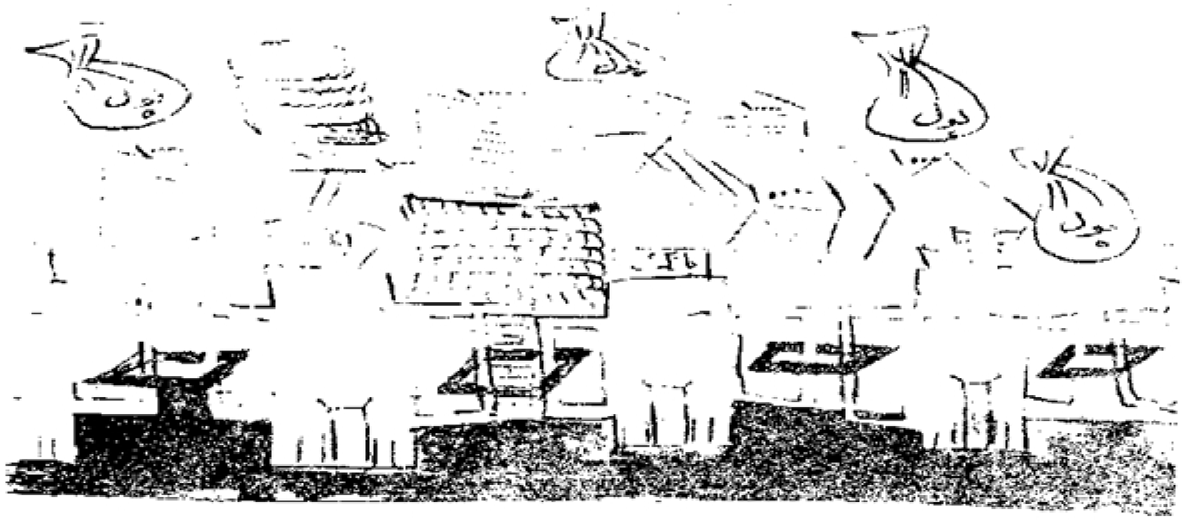

مخکې مو هم د ونډه ييزو شرکتونو پوسيله د وړې او لوېې پانګې د ټوليدو په آره خبرې وکړې. خو هغه څه چې روښانه دي؛ دا دي چې دا پانګې په بانکونو کې بې لګښته نه پاتې کېږي ځکه نور پانګوال ورته اړتيا مومي او د قرض په نامه يې له بانکه اخلي او د يو څه مودې وروسته يې له ټاکلي ګټې سره يوځاى بېرته بانک ته سپاري.آړينه ده روښانه يې کړم چې بانکونه په لومړيو کې پدې شکل نه ول تقريباً پنځه سوه اتيا کاله پخوا لومړى بانک په ايټاليا کې پرانيستل شو او څرنګه چې سوداګرئ پراختيا وموندله په تدريجي ډول نورو ځايو کې هم بانکونه رامنځته شول او هغوى چې د بانکونو خاوندان ول دنده يې دا وه چې سمې پيسې له ناسمو بيلې کړي.په هغو وختونو کې بانکونه د پيسو د راکړې ورکړې مرکزونه ول خو نن ورځ دې پنځه سوه اتياکاله پخوا نه توپير لري نن سبا د بانکونو دنده دا ده چې بې ګټې پانګې راټولې او په ګټه لرونکو پانګو يې واړوي.د پانګو راټوليدل(د پانګې تمرکز)له انحصار سره ستره مرسته ګڼل کېږي او ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واضح ده چې دا تعریف په یوازې توګه د بانکونو د مهمو کړنو بیانوونکی نه دی نو اړینه ده تر څو دې ټکي ته اشاره وشي چې کله بانکونه بې ګټې پانګه په ګټه لرونکې پانګه اړوي او هغې ته لوري/جهت ورکوي یاني په دې ډول یاده پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي چې د سیالۍ د ورکېدا سره مرسته کوي.

هو بانکونه همدا غواړي چې سیالۍ له منځه یوسي او په ځای یې هر څومره چې لازمه وي، انحصار په ډېرې چټکتیا سره د هغې ځای ناستی کړي. بانکونه د ونډه ییزو پانو پلورلو سره د ونډه ییزو شرکتونو په رامنځته کولو کې بې ساري مرسته کوي. پاتې دې نه وي چې د بانکونو ډېرئ مدیران یاني د دې ونډه ییزو شرکتونو اداره کوونکي د بانکونو استازي دي.

سړي وویل: کولی شې چې په یوه یا څو بانکونو کې د پانګې د تولیدو مثال وړاندې کړې.

مرغه وویل: هو اته ویشت کاله پخوا په فرانسه کې له هرو سلو روپیو څخه شپږ شپیته روپۍ د شپږو لویو بانکونو پانګه یاني د هیواد ۷۷ سلنه پانګه په ۶ بانکونو کې تولیده ۴ کاله وروسته د همغو ۶بانکونو پانګه په هرو ۱۰۰ روپیو کې ۷۲ ته ورسېده او د سلګونو نورو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ روپۍ وې.د انګلستان هیواد په نظر کې نیسو،اتیا کاله پخوا د پنځو سترو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ یورو ته رسیدله او ۶۴ کاله پخوا په ۱۰۰ کې ۳۷ یورو د دې پنځو بانکونو پانګه تشکیلوله. د همدې پنځو بانکونو پانګه ۵۰ کاله پخوا ۷۳ یورو او پاتې ۲۷ سلنه د نورو سلګونو بانکونو پانګه جوړوله.څلور کاله مخکې ۸۵ سلنه پانګه د همدغو پنځو بانکونو او د سلګونو نورو بانکونو ۱۵ سلنه وه.

ګورې چې څه ډول د وخت په تېریدو سره پانګه په یوه ځای کې راټولیږي.

سړي وویل: کله چې ټولې پانګې په یوه یا څو بانکو کې ټولیږي نو آیا واړه بانکونه له منځه ځي؟

مرغه وویل: یا خو لخ منځه ځي او یا هم د سترو بانکونو د څانګو بڼه خپلوي.وړاندې مې وویل چې کله پانګې بانکونو کې ټولېږي. ستر پانکوال د خپل کار او تولیداتو د پراختیا او ډېرښت په موخه هغې پانګې ته اړتیا پیدا کوي. یاني صنعتي انحصاري پانګه(سترې کارخانې او صنعتي شرکتونه د سترو پانګوالو په انحصار کې دي)د انحصاري بانکي پانګې(سترې پانګې چې بانکونو کې ټولېږي او په واقعیت کې د سترو بانکوالو په اختیار کې وي)سره ترکیب مومي، پدې توګه د صنعتي انحصاري پانګې او بانکي انحصاري پانګې د ترکیب (یو ځای کیدو)نه مالي پانګه منځته راځي.

مالي پانګه=انحصاري صنعتي پانګه+انحصاري بانکي پانګه

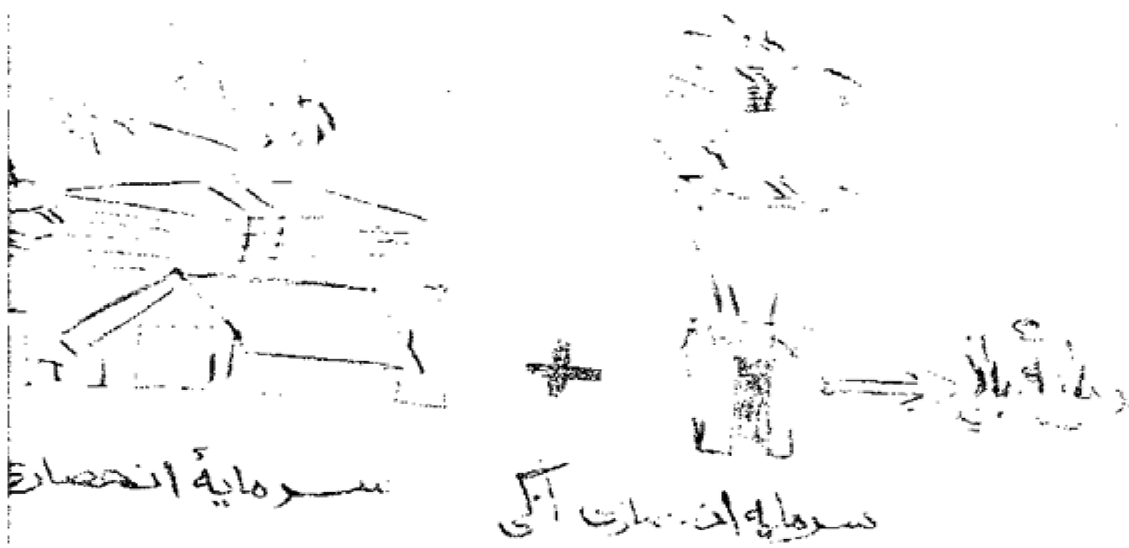

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صنعتي انحصاري او بانکي انحصاري پانګو ترکيب کې لا روښانه کېږي چې ډېرئ هغه پانګوال چې د بانکونو ټولې چارې د دوی په لاس دي او په يادو بانکونو کې د سترو مقامونو خاوندان دي په کارخانو او صنعتي شرکتونو کې هم د لويو واکونو او مقامونو خاوندان دي(هر هغه څوک چې په يوه سهامي شرکت کې ډېره پانګه ولري د ده واک،مقام او د ګټې سلنه به هم له نورو ګډونوالو ډېره وي).

د بېلګې په توګه اويا کاله وړاندې په يوه هيواد کې درې بانکونه د ۱۸۰ صنعتي موسسو او ۲۲ شرکتونو اداره کوونکي ول.پدې مانا چې دې درې بانکونو په ۳۸۰ شرکتونو کې ستر مقامونه لرل او له بلې خوا ۲۵ لوی کارخانه لرونکي د دې بانکونو غړي او اداره کوونکي ول.

۵۰ کاله پخوا په همدې هيواد کې ۳۵ ستر کارخانه لرونکي د دوه لويو بانکونو غړي او اداره چيان ول.له يادو څرګندونو څخه روښانيږي چې څنګه بانکوالو په صنعتي او سوداګريزو شرکتونو کې د مقامونو خاوندان او هم د کارخانو خاوندان په بانکونو کې د مقامونو لرونکي ول. تر ټولو ډېره دا روښانه شوه چې د بانکي انحصاري پانګې او صنعتي انحصاري پانګې څخه مالي پانګه منځته راغله.

ستر پانګوال د دې لپاره چې خپل عمر ډېر کړي،تبليغاتي دستګاوې(راډيو،ټلويزيون او داسې نور)پوليس او پوځ پخپل لاس کې واخلي.له تبليغاتي دستګاوو ياني راډيو،تلويزيون،ورځپاڼو،خپرونو او داسې نورو څخه د خلکو د غولولو او مصروف ساتلو او د پانګوالۍ سيستم د تبليغ په موخه کار اخلي. همدارنګه له پوليسو او پوځيانو څخه د هر ډول غبرګون د ټکولو لپاره استفاده کوي.

ستر پانګوال چې شمېر يې زښت زيات کم دی، د ټول هيواد پانګه په لاس کې لري. له ځمکې،کښت،کانونو(سرو سپينو زرو،سرب،يورانيم،آلمونيم،نفت)څخه نيولې تر سترو کارخانو او سوداګريزو شرکتونو پورې ټول د دوی ملکيت تشکيلوي. چې د دې پانګې د ساتلو په منظور پوليس،وسله وال ځواکونه او تبليغاتي ټولې وسيلې په لاس کې لري.کله چې ياد وسايل ياني ټول اقتصادي او سياسي وسايل په خپل لاس کې ونيسي،مالي اليګارشي لاس ته راځي.

مالي آليګارشي ياني د يو څو تنو په لاس کې د ټولو اقتصادي او سياسي امکاناتو راټوليدل مثلاً په امريکا کې هر څه(ځمکه، سترې کارخانې،ستر سوداګريز شرکتونه،لويې بانکې موسسې،تبليغاتي وسايل،ښوونيز مرکزونه،ټوله دولتي ډانچه او همدارنګه وسله وال قوتونه او پوليس......)د شپيتو ۶۰ کورنيو په لاس کې دي دا شپېته کورنۍ چې په اتو ډلو(د مورګان ډله،د راکفلر ډله،دوپان او پنځو نورو ډلو)ويشل شوي په ګډه سره د هيواد اقتصاد په خپلو لاسونو کې اخيستی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاوخوا ۲۵ کاله مخکې د مورګان ډله د دوولس بانکي،صنعتي،لېږد را لېږد او نظامي موسسو چې ۵۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د راکفلر ډله د نهو سترو بانکي او نفتي موسسو چې ۴۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي خاوندان ول.

د پانګې لېږد،کله چې تړوله پانګه په يو ځای کې ټوليږي نو پانګوال نشي کولای چې هغه تړوله پانګه خپل هيواد کې په کار واچوي.ستر پانګوال د دې پانګې کمه برخه خپل هيواد او پاتې برخه له هيواد نه بهر ته لېږدوي ياني پاتې پانګه خارج کې په کار اچوي او توکي پرې توليدوي.

سرې وويل: آيا دوی نشي کولای چې په هماغې پانګې سره خپل هيواد کې توکي توليد او بيا يې بهر ته ولېږدوي؟

مرغه وويل: ولې نه! کولای شي خو دا کار بيا ورته دومره ګټه نه کوي ځکه چې ډېری مشکلات يې په وړاندې پراته دي.د بېلګې په توګه يو له دې مشکلاتو څخه هم ګمرک دی.کله چې يو سوداګر له يوه هيواد و بل هيواد ته توکي لېږدوي د هغه هيواد دولت له هغه سوداګر څخه ګمرکي ماليه اخلي.اوس نو له دې کار څخه د دولت موخه څه ده؟

روښانه ده.موږ پوهيږو چې دولت د پانګوالې طبقې ملاتړی دی.نو ګمرکي ماليه د دولت هغه سياست دی چې بيرته د پانګوالو په ګټه تماميږي نه د خلکو.

د بيلګې په وړاندې کولو سره يې واضح کوو.فرض کړئ چې په انګلستان کې يو متر ټوکر په يوه ډالر او فرانسې هيواد کې هماغه يو متر ټوکر په لس ډالره ده، اوس نو که هماغه ټوکر فرانسې ته ولېږدول شي د دې لپاره چې دير ارزانه دی د فرانسوي پانګوالو د ټوکرو د پلور مخنيوی کوي نو همدا لامل دی چې د فرانسې دولت چې د خپلو سوداګرو ملاتړی دی په انګليسي ټوکرو ماليه وضعه کوي پدې ډول هغه ټوکر چې له انګلستانه فرانسې ته راځي بيه يې که له فرانسوي ټوکر څخه کمه نه وي نو ډېره به هم نه وي.

دا چې ولې پانګوال خپله پانګه له هيواده بيرون لېږدوي ګڼ لاملونه لري.ګمرکي ماليې ترڅنګ بل لامل يې دا دی چې له هيواده بيرون د پانګې لېږدول ډېره ګټه لاسته راوړي. د بيلګې په توګه:پانګوال د دې په ځای چې له يوه هيواده جغندر اخلي، ګمرکي ماليه ورکوي او د لېږد را لېږد وسايلو په وسيله د ګڼو لګښتونو او مشکلاتو د ګاللو وروسته خپلې فابريکې ته راوړي او بيا ترې بوره جوړوي او له هغه وروسته يې هغه هيواد او نورو ته استول مستيقماً پانګه وباسي او هغه بل هيواد کې پانګه اچونه کوي(پانګه په هغه هيواد کې لګوي چيرته چې د توليدي توکو لپاره خام مواد موجود وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورتني لاملونه له هغو وړو لاملونو څخه دي چې پانګوال ته دومره د ارزښت وړ نه دي خو تر ټولو مهم لامل چې پانګوال د پانګې ایستلو ته اړ باسي د ګټې د نرخ ښکته راتلل دي.[د نرخ ښکته راتللو څخه د لیکوال موخه دا ده چې د پانګې د لېږد یو لامل همدا د نرخ د سود لړوالی دی یاني کله چې د دوی په هیواد کې د ګټې نرخ لړ شي نو دوی د لوړ نرخ(د ډېر اضافي ارزښت) د تر لاسه کولو په موخه په هغو هیوادو کې چې هلته د ګټې نرخ لوړ وي، خپله پانګه هلته لېږدوي.] دا چې لوی پانګوال تل د ډېرې ګټې په لټه کې دي نو خپله پانګه وروسته پاته هیوادونو ته لېږدوي. په دې هیوادونو کې پانګه ډېره کمه ده،اوجورې ډېرې ټیټې دي،ځمکه ارزانه ده او هغه خام مواد چې مطلوبه توکي ترې تولیدیږي ارزانه دي او داسې نور...

سرې وویل: د ګټې نرخ څه دی چې د پانګې د لېږد اصلي لامل ګڼل کېږي؟

مرغه وویل: وړاندې له دې چې په هره ټولنه کې پیسې په مبادله کې رول ومومي،مبادله د توکو-توکو(جنس په جنس)یاني توکی د توکي په وړاندې تبادله کیده.د بیلګې په توګه یو تن غنم لري او په عین وخت کې سکارو ته اړتیا لري نو نوموړی خپل غنم له هغه چا سره بدلوي چې هغه سکاره ولري خو خپله بیا غنمو ته اړمن وي.یاني غنم یې په سکارو بدل کړل.دې ډول مبادلې ته لکه مخکې مو چې ورته اشاره وکړه توکی-توکی یا توکي د توکو په وړاندې!

نو کله چې پیسو، په ټولنه کې مهم رول وموم نور نو لازمه نه وه چې هغه کس چې غنم یې لرل او سکرو ته اړمن ؤ د هغه چا پسې وګرځي چې هغه سکاره ولري او غنمو ته اړمن واوسي او دواړه بیا خپلو منځو کې د اړتیا وړ توکو د تر لاسه کولو په موخه خپل توکي سره بدل کړي...بلکې مستیقماً هغه کس چې د توکو خاوند وي، هغه په بازار کې خپل توکي پلوري او د هغو پیسو پوسیله د خپل اړتیا وړ توکي رانیسي...دې ډول مبادلې ته، توکی – پیسې – توکی یا هم د پیسو په وړاندې توکي او پیسې د توکو په وړاندې ویل کېږي. دلته اړینه ده توضیح ورکړل شي چې لومړنی توکی له وروستني توکي سره د ارزښت له مخې توپیر نکوي. خو د جنسي اړخه بیا توپیر کوي. د مثال په ډول فرضوو: یو کس چې د سل متره ټوکر خاوند دی، غنمو ته اړتیا لري. نو خپل ټوکر په ۵۰۰ افغانیو پېري او په هماغو ۵۰۰ افغانیو ۲۰۰ کیلو ګرامه غنم رانیسي.

۱۰۰ متره ټوکر = ۵۰۰ افغانی

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۵۰۰ افغانۍ

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۱۰۰ متره ټوکر

دا چې سل متره ټوکر او ۲۰۰ کیلو غنم دواړه له ۵۰۰ افغانیو سره بر ابر دي، نو د ارزښت له اړخه دواړه [غنم او ټوکر] سره ورته دي خو کاملاً واضح ده چې دا دواړه یاني غنم او ټوکر له جنسي اړخه سره توپیر لري. ځکه یو یې غنم او بل یې ټوکر ده.په دې ډول مبادله کې هغه څوک چې توکی لري لومړی خپل توکی پیسو ته نردې کوي او بیا وروسته پیسې د خپل اړتیا وړ توکي باندې بدلوي.

خو په پانګولې کې دا ډول تاوېدل را تاوېدل په [پیسو – توکی – پیسو] باندې واوښت. یاني پیسې د کالیو په وړاندې او کالي د پیسو په وړاندې. دلته پانګوال په پیسو کالي تولیدوي او بېرته کالي پلوري او هغه پیسو ته نردې کوي. یاني پانګوال پیسې په توکو او توکي په پیسو اړوي لکه مخکې مو چې وویل چې دې ډول مبادلې ته: پیسې – توکی – پیسې ویل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې دلته مهم دي، دا دې تر څو وينو چې لومړنۍ پيسې له وروستنيو سره څومره توپير لري؟ د دې پوښتنې ځواب ډېر ساده او روښانه ده: واضح ده چې وروستنۍ پيسې تر لومړنيو ډېري دي. اوس که چېرته له وروستنو پيسو څخه لومړنۍ پيسې منفي کړو، يو مقدار پيسې پاتي کېږي چې هغو ته اضافي ارزش وائي.

اضافي ارزش= لومړنۍ پيسې ــ وروستنۍ(ترلاسه شوي پيسې)

ياني وروستنۍ پيسې برابري دي له :

اضافي ارزش+ لومړنۍ پيسې= وروستنۍ پيسې

سړي وپوښتل: (آيا په واقعيت کې لومړنۍ پيسې ټوله پانګه ده چې پانګوال يې د توليد په موخه په کار اچوي؟)

مرغه وويل: (هو، ټوله پانګه له دوه ډوله پانګې څخه تشکيل شوي ده. يوه يې ثابته پانګه(خام مواد او د کارخانې نور لګښتونه) او بله يې بدلون منونکي/متغيره پانګه (دکارګر کاري ځواک). ياني پانګوال د خپلې پانګې يوه برخه د خامو موادو په رانيولو او د کارخانی نورو لګښتونو په موخه لګوي چې دې برخي ته ثابته پانګه او بله برخه د کارګرانو د اجورې پحيث لګوي/کارګرانو ته د کار په وړاندي يا هم د کارګرانو د کاري ځواک د رانيولو په موخه لګوي چې دې برخي ته متغيره پانګه وائي.
سړي وويل: (وروستنۍ پيسې چې له لومړنيو پيسو(ټوله پانګه) څخه ډېري دي له ثابتي پانګې څخه لاسته راځي او که له متغيري پانګې څخه؟)

الوتکي وويل: ((روښانه ده چې له متغيري پانګې(د کارګرانو کاري ځواک) څخه)).
کله چې پانګوال خام مواد کارخانې ته راوړي، که دا خام مواد همداسي پراته وي، هيڅکله به هم په توکو وانه وړي. نو کارګران دي چې خام مواد په توکو بدلوي. چې په دې اړه به وروسته يو څه توضيحات ورکړو. اوس اجازه راکړه د خپلی هغې پخوانۍ خبرې د ورستنيو او لومړنيو پيسو تر منځ اړونده توپير ته ادامه ورکړم. هو؛ هغه څه چې مالوم دي، کله چې پانګوال خپلي پيسي په کار اچوي او توکي توليدي، موخه يې د هغو توکو مصرفول نه بلکې موخه يې د هغو پلورل دي. ياني موخه يې دا ده چې توکي په پيسو واړوي. دقيقاً روښانه ده که چېرته لومړنۍ پيسې د وروستنيو سره برابري شي پانګوال به هيڅ وخت پانګونه ونه کړي. ځکه کله چې وروستنۍ پيسې د لومړنيو سره برابري شي:

لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

په دې صورت کې پانګوال هيڅ ګټه نشي تر لاسه کولای.

۰ = لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

د بېلګې په توګه که د پانګوال لومړنۍ پيسې ۲۰۰ افغانۍ وي او وروستنۍ پيسې هم ۲۰۰ اقغانيی وي پانګوال به هيڅ ګټه ونکړي.

۰= ۲۰۰ افغانۍ(لومړنۍ پيسې) ـــ ۲۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پيسې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسي حال کې چې پانګوال هغه وخت پيسې د توليدي کار په موخه لګوي چې پيسې نسبت پخوا ته په ډېرو پيسو واړوي. ياني غواړي چې غواړي چې وروستنۍ پيسې يې هماغه لومړنۍ پيسې سره له اضافي ارزښه وي.

اضافي ارزش + لومړنۍ پيسې = وروستنۍ پيسې

بايد پوه شو چې اضافي ارزش څنګه لاسته راځي؟ په ځواب کې بايد وويل شي چې اضافې ارزش د کارګرانو د لاسي تناکو څخه لاس ته راځي. مثلاً فرضوو چې يو پانګوال د ځانګړو توکو د توليد لپاره ۵۰۰ افغانۍ پانګه اچونه کوي او له دې ۵۰۰ افغانيو څخه ۲۰ افغانۍ د کارخانې(د کاري اوزارو) لګښت، ۳۸۰ افغانۍ د خامو موادو رانيولو لپاره او ۱۰۰ افغانۍ هم د کارګرانو د اجورې په موخه مصرفوي. له ټولې پانګې څخه ۴۰۰ افغانۍ ثابته پانګه او ۱۰۰ افغانۍ هم متغييره پانګه تشکيلوي.

مثلاً که چېرته کارګران د ورځې اته ساعت کار وکړي، له دې اتو ساعتو څخه څلور ساعته د ځان لپاره او څلور ساعته نور د پانګوال لپاره کار کوي. ياني هغه ۱۰۰ افغانۍ چې پانګوال د ثابتې پانګې په صفت کارګرانو ته ورکړې يوازې د د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ده نه د اتو ساعتو. نو کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ۱۰۰ افغانۍ کېږي نو د اتو ساعتو کار اجوره به يې ۲۰۰ افغانۍ شي. خو پانګوال د هغو څلورو نورو ساعتونو اجوره کارګرانو ته نه ورکوي. ياني د کارګرانو د کار ۱۰۰ افغانۍ ترې پټوي: همدا ده چې د پانګوال لومړنۍ پيسې چې ۵۰۰ افغانۍ وې، ۱۰۰ افغانۍ نورې هم زياتېږي. پورتنۍ مطلب په لاندې ډول داسي ليکو چې:

متغييره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

۱۰۰ افغانۍ(د کارګرانو اجوره/د څلور ساعته کار ارزش) + ۳۸۰ افغانۍ(خام مواد) + ۲۰ افغانۍ(د کارخانې لګښتونه) = ۵۰۰ افغانۍ

مخکې هم څرګنده شوه که چېرته وروستنۍ پيسې د لومړنيو پيسو سره برابرې وي، هيڅ يو پانګوال به دېته حاضر نشي چې چې خپلې پيسې په کار واچوي. نو کله چې پانګوال پيسې په کار اچوي، غواړي چې پيسې يې ډېرې شي؛ نو

راځي او کارګران زيږښي. ياني له هغو کار د اتو ساعتو اخلي او اجوره د څلورو ساعتونو ورکوي. روښانه ده کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتونو کار ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، د اتو ساعتونو به ۲۰۰ افغانۍ وي. خو هغه پاتي ۱۰۰ افغانۍ چېرته ځي؟ مالومه ده چې د پانګوال جېب ته ځي. په دې صورت کې وروسته د توکي له توليد او خرڅلاو څخه وينو چې:

۶۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پيسې)=۱۰۰(د ۴ ساعتو ارزش)+ ۱۰۰(د ۴ ساعتو ارزش)۳۸۰+(لومړني خام مواد)۲۰+(د کارخانې لګښت) < ۵۰۰ افغانۍ لومړنۍ پانګه

اوس لومړنۍ پيسې له وروستنيو پيسو څخه منفي کوو:

اضافي ارزش۱۰۰ افغانۍ = ۵۰۰ افغانۍ ــــ ۶۰۰ افغانۍ

هغه څه چې موږ يې تر دې ځايه راورسلو هغه د سود/ګټې د نرخ مسله وه. که چېرته اضافي ارزش په ټوله پانګه تقسيم کړو، داسې عدد لاسته راځي چې هغه ته د ګټې نرخ وائي.

اضافي ارزش

ــــــــــــــــــ ×۱۰۰   = د ګټې - سود نرخ

ټوله پانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پانګوال تل د همدې حساب له مخې پانګه اچونه کوي. دمطلب د لا روښانتیا په موخه هماغه مخیکنی مثال تکرارؤ. که د پانګوال ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش يې ۱۰۰ افغانۍ وي، ګورو چې د ګټې نرخ يې څو سلنه کېږي.

۱/۵۰۰×۱۰۰=۱۰۰/۵۰۰×۱۰۰=ټوله پانګه/اضافي ارزش ×۱۰۰ = د ګټې نرخ

اوس د (۱) عدد د (۵) په عدد وېشو او په ۱۰۰ کې يې ضربوو:

د ګټې نرخ برابر دی له ٪۲۰ سره = ۲,۰×۱۰۰ = ۱۰۰×۱/۵

وړاندې مو وويل چې ټوله پانګه برابره ده له ثابتې پانګې ورسره د متغيیرې پانګې.

متغيیره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

مخکې مو روښانه کړه چې اضافي ارزش له متغيیرې پانګې څخه لاسته راځي. ياني اضافي ارزش د کارګرانو د کار څخه حاصلېږي. او کله چې اضافي ارزش ترلاسه شي، پانګوال له هغه څخه يو مقدار د خپل ژوند د لګښتونو پخاطر، څه يې هم د متغيیرې پانګې او يو څه په ثابتې پانګې ور زياتوي.

په دې برخه کې هماغه پخوانی مثال کاروو: که ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، پانګوال د اضافي ارزش له ۱۰۰ افغانیو څخه ۱۰ افغانۍ د خپل شخصي ژوند د لګښتونو په موخه لګوي چې له هغو نه ۹۰ افغانۍ پاته کېږي او له دې ۹۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ په متغيیرې پانګې ورزياتوي...

[۱۰۰ پخوانۍ متغيیره پانګه + ۲۰ = ۱۲۰ افغانۍ اوسنۍ متغيیره پانګه]

او پاتې ۷۰ افغانۍ په ثابتې پانګې ورزياتوي...

[۴۰۰ پخوانۍ ثابته پانګه + ۷۰ افغانۍ = ۴۷۰ افغانۍ اوسنۍ ثابته پانګه]

لکه څنګه مو چې مخکې ويلي ؤ چې ټوله پانګه د متغيیرې پانګې او ثابتې پانګې څخه متشکله ده. نو اوسنې ټوله پانګه عبارت ده له:

افغانۍ ۱۲۰ + ۴۷۰ افغانۍ = ۵۹۰ افغانۍ

متغيیره پانګه(۱۲۰ افغانۍ) + ثابته پانګه(۴۷۰ افغانۍ) = ټوله پانګه(۵۹۰ افغانۍ)

په دې مانا کله چې پانګوال خپله ټوله پانګه(۵۰۰ افغانۍ) په کار واچولې او په نتيجه کې يې ۱۰۰ افغانۍ اضافي ارزش لاسته راوړ نو اوس يې د شخصي ژوند د لګښت(۱۰ افغانيو) څخه ماسواء نقده پانګه (۵۹۰ افغانيو) ته ورسېده.

سړي وويل: (تا وويل چې پانګوال د اضافي ارزش يوه برخه په متغيیرې پانګې ورزياتوي؛ موخه دې دا ده چې د کارګرانو شمېر ډېروي؟)

مرغه وويل: (هو، کله چې د پانګوال پيسې ډېرېږي، د خپلو کارګرانو شمېر هم ډېروي.)

سړي وويل: (اوس پوه شوم.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه ادامه ورکړه: (هو رېښتيا ما ويل چې پانګوال اوس د ۵۹۰ افغانيو پانګې خاوند دی ياني پانګله له ۵۰۰ افغانيو څخه ۵۹۰ افغانيو ته ورسېده. هغه څه چې موږ ته مهم دي دا دي چې ووينو د دې پانګې د ګټې نرخ څومره دی. د ګټې د نرخ د لاسته راوړلو لپاره لومړئ بايد اضافي ارزش تر لاسه کړو.) او هغه داسي چې:

۵۹۰ افغانۍ ټوله په کار اچول شوي پانګه

۴۷۰ افغانۍ ثابته پانګه چې له هغې څخه ۳۰ افغانۍ د کارخانې لګښتونو لپاره [۴۴۰ = ۳۰ – ۴۷۰]

a ۱۲۰ افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران يې د ځان لپاره کوي

b۱۲۰ افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران يې د پانګوال لپاره کوي

(۷۱۰افغانۍ)تر لاسه شوي پانګه= b۱۲۰ افغانۍ + ۱۲۰ aافغانۍ + ۴۴۰ افغانۍ د خام مواد + ۳۰ > ۵۹۰ په کار اچول شوي پانګه

اوس د اضافي ارزش او د ګټې نرخ د لاسته راوړل په موخه لاندي پروسه مخ ته وړو.

اضافي ارزش = ټوله په کار اچول شوي پانګه – تر لاسه شوي پانګه

۱۲۰ افغانۍ اضافي ارزش = ۵۹۰ افغانۍ – ۷۱۰ افغانۍ

د ګټې - سود نرخ = ۱۰۰ × (اضافي ارزش / ټوله پانګه)

۱۰۰×۱۲۰/ ۵۹۰ = ٪ ۲۰,۳

ياني هر څومره چې متغييره پانګه ډېرېږي ورسره د ګټې نرخ هم لوړېږي. له ياده بايد ونه باسو چې د ګټې نرخ د پانګوال لخوا د کارګرانو د زبېښاک درجه را په ګوته کوي ياني هر څومره چې ياد نرخ لوړ وي پوه شه شي چې په هماغه اندازه د پانګوالو لخوا د کارګرانو زبېښاک لوړ دی... [؟؟؟؟]

مرغه وويل: (نه داسي نه ده. کارل مارکس د کاپيتال په دريم ټوک ويلي چې د ګټې د نرخ ټيټوالی د دې دليل نشي کيدای چې ګويا پانګوال کارګران نه زبېښي(استثماروي) بلکې دليل يې دا دی چې د پانګې د ودې چټکتيا نسبت اضافي ارزش ته ډېره ده.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وویل: (تا به مخکې ویل چې پانګوال د ۸ ساعته کار څخه کارګرانو ته د څلورو ساعتونو اجوره ورکوي نو څنګه په وروسته پاته هیوادنو کې بیا د ۸ ساعته کار څخه د دوه ساعتونو اجوره هغو ته ورکوي؟)
مرغه وویل: (ما یوازې مثال ورکړ. خو اړینه ده ووایم چې پانګوال کارګرانو ته دومره ورکوي چې د هغوی یوازې او یوازې د هغوی خېټه پرې ډکه شي تر څو وتوانېږي چې د بیا ځلی لپاره خپل کاري ځواک خرڅ کړي؛ اوس ممکنه ده چې په یوه هیواد کې کارګران د ۴ ساعتونو په اجورې، ځینو کې په ۲ ساعتونو او ځینو کې په ۶ ساعتونو خپل ژوند وڅرخوي.)
سړي وویل: (پوه شوم)
مرغه وویل: (حتماً به دې پام شوئ وي چې ولې په وروسته پاته هیوادونو کې د ګټې نرخ لوړ دی؛ د دې لپاره چې هلته ټوله پانګه ټیټه او اضافي ارزش لوړ دی:

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{ټوله پانګه=خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره}} \times ۱۰۰$$

که مو په یاد وي پخوا مو وویل چې هر څومره د کسر مخرج کوچنی وي، کسر لوېږي، په همدې اساس کله چې خام مواد ارزانه او د کارګرانو اجوره کمه وي د کسر مخرج کوچنی کېږي او په نتیجه کې کسر لوېږي، یانې د ګټې سود لوړېږي.

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره}} \times ۱۰۰$$

همدا ده چې پانګوال د خپلې پانګې ډېرې برخه(اضافي پانګه) وروسته پاته هیوادونو ته استوي. مارکس د کپیتال د درېیمې برخې په ۶۹ مخ کې وائي دا چې پانګه بهر ته لېږدول کېږي علت یې دا نه دی چې پانګه مطلقاً هیواد دننه فعالیت نشي کولای بلکې د لېږد علت یې دا دی چې پانګه په بهر کې د ګټې په لوړ نرخ سره فعالیت کولای شي.)

سړي وویل: (د پانګې لېږد څنګه صورت مومي؟)

مرغه وویل: (لوی پانګوال په دوه لارو پانګه لېږدوي. یو دا چې یاده پانګه د نورو هیوادونو پانګوالو ته په قرض ورکوي دویم دا چې نورو هیوادونو کې لویې کارخانې جوړوي، بانکونه، لوی صنعتي او سوداګریز مرکزونه پرانیزي همدارنګه به دې پانګه نور ډېر کارونه هم کوي.)

سړي وویل: (آیا هغه هیواد چې بهر ته پانګه لېږدوي نور توکي نه استوي؟)

مرغه وویل: (ولې نه! سره له دې چې په امپریالیزم کې د پانګې لېږد زیاد ارزښت لري، خو دا امر د نورو توکو د لېږد څخه ممانعت نه کوي. اتفاقاً د پانګې لېږد د توکو لېږد لا نور هوسا کوي. د بېلګې په توګه کله چې یو امپریالیستي هیواد د بل هیواد پانګه په قرض ورکوي(یانې په دې ډول خپله پانګه لېږدوي/خارجوي هغه هیواد مجبوروي چې خپل توکي له هغه هیواده چې قرض یې ترې اخیستی، وپېري.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرږي وويل: (فکر نه کوئ چې په وروسته هیوادونو کې د کارخانو، صنعتي شرکتونو او نورو جوړول به ښه کار وي؟)

مرغه وويل: (کله چې پانګوال خپله پانګه بهر ته استوي، د وروسته پاته هیوادونو د خلکو تېرایستلو لپاره وائي: موږ په جهان کې د صنعت ودې ته لېواله، وموليدل چې دلته صنعت نشته او خلک بد ژوند لري، زموږ زړه وسوځېده او راغلو چې مرسته وکړو! خو په واقعیت کې هغوی د هغه هیواد د ثروت، پانګې او تر ټولو مهمه د زیارکښانو د کاري ځواک د لوټلو او ډېري ګټې د خپلولو په موخه بهر ته استوي. که هغوی رېښتیا وائي او غواړي چې نورو هیوادونو سره مرسته وکړي اول د خپل هیواد اړوند فکر وکړي چې خلک یې د صنعت د هغه پرمختګ سره د بې وزلۍ او لوږې سره مخ او ژوند کوي. مالومه ده که هغوی(پانګوالو) دا کار کولای و دومره لویه پانګه به د دوی لاس ته نه ورتله. ځکه دا پانګه د همدې بې وزلو خلکو د کاري ځواک او پانګې د لوټلو پوسیله د دوی لاسته ورغلې ده.)

سرږي وويل :(غواړم پوه شم چې د لومړي ځل لپاره کوم هیواد خپله پانګه بهر ته ولېږدوله؟)

مرغه وويل: (۱۸۰ کاله وړاندې د لومړي ځل لپاره انګلستان پانګه بهر ته ولېږدوله چې ۱۰ کاله وروسته بیا فرانسې هم خپله پانګه بهر ته واستوله.)

سرږي وويل: (آیا بهر ته د پانګې لېږد، د دې لامل نه ګرځي چې امپریالیستي هیوادونه د ښو ځمکو د لاسته راوړلو په موخه په جنګ لاس پورې کړي؟)

مرغه وويل: (سمه پايله چې د پانګې د لېږد څخه تر لاسه کېږي همدا د ښو ځایونو د تر لاسه کولو په موخه جنګ او سیالۍ ده.)

د لويو امپريالستي هيوادونو د پانګوالو تر منځ د نړۍ وېش

که چېرته یوه امپریالیستي هیواد شتون درلوداى نو یوازې یوه هیواد به په پانګه لېږدوله او د همدې پخاطر به د نړۍ د وېش پر سره هیڅ جنګ نه کېدای. خو دا چې امپریالیستي هیوادونه له یوه څخه ډېر دي او هر یو یې غواړي چې خپله اضافي پانګه چې خپل هیواد کې یې په کار نشي اچولای، بهر ته ولېږدوي. همدا ده چې د نړۍ د وېش مسله رامنځته کېږي. وړاندې مو وويل: ستر پانګوال چې د هیواد ډېرى تولید د هغو پوسیله کېږي خپلو منځو کې یې تړونونه وکړل چې د هغو تړونو له مخې د هیواد داخلي بازارونه د دوی تر منځ تقسیم شول،. د توکو بیه ټاکل کېده، د توکو مقدار چې هر پانګوال یې باید تولید کړي مخکې له مخکې ټاکل کېده، خام مواد ورکول کېدل او داسې نور. دا تړونونه له کارتل. سنديکا او ټراستونو څخه عبارت ول. ياد تړونونه هیواد دننه د پانګوالو تر منځ ترسره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی په دې شکل سره خپل منځي سيالي له منځه يووړه او وړو پانګوالو ته چې هغوی دم ګړۍ د سيالۍ غوښتونکي ول کلکه ضربه ورکړه.

کارتلونه او سنديکاوې د دې لامل شوې چې توليد د لږ شمېر کسانو لاس ته ورشي. ياني توليد انحصاري شي. دې تړونو انحصارات رامنځته کړل او دا چې دا انحصارات يوازي هيواد دننه ول د داخلي انحصاراتو په نوم ياد شول. خواوس چې څو هيواده د سترو اضافي پانګو لرونکي دي او غواړي چې دا پانګې بهر ته ولېږدي بايد خپلو منځو کې تړونونه وکښي او د هغو په اساس د نړئ بازارونه خپلو کې سره وويشي. د توکو بيه وټاکي او داسې نور. دې تړونونو ته نړيوال کارتلونه او سنديکاوي ويل کېږي. په دې ترتيب سره امپرياليستي هيوادونه نړيوال انحصارات رامنځته کوي. دا چې دا تړونونه د يوه هيواد د سترو پانګوالو تر منځ نه دي تر څو داخلي انحصار رامنځته کړي،

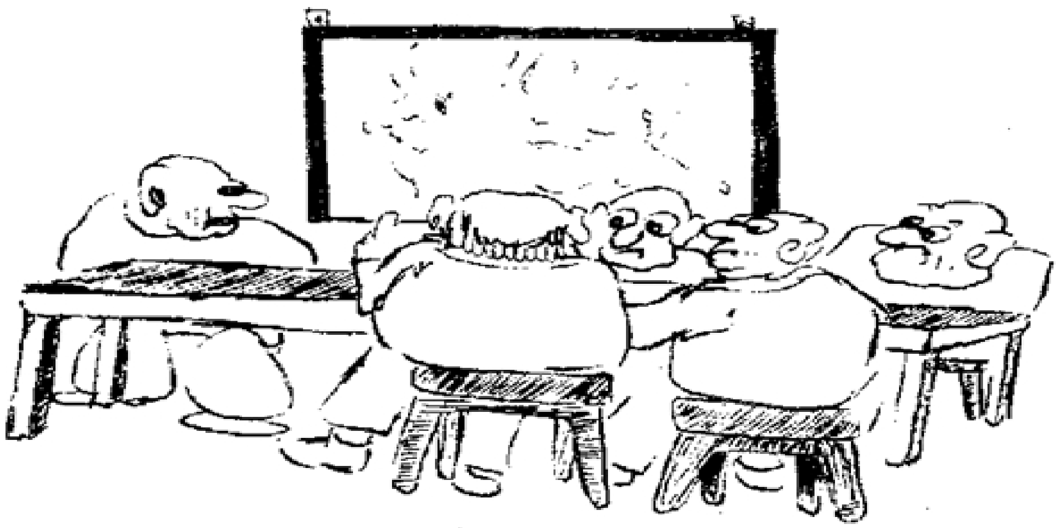

بلکې د څو هيوادونو د سترو پانګوالو تر منځ دي. په دې اساس کله چې څو امپرياليست هيوادونه وغواړي خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي، د څو هيوادونو تر منځ تړونونه لاسليکېږي. او د دې جهاني تړونونو پوسيله جهاني انحصارات په وجود راځي. هغه څه چې مالوم دي دا دي چې امپرياليستي هيوادونه هر يو غواړي چې ډېر او ښه بازارونه خپل کړي او د همدې مسلې په سره د هغو تر منځ مبارزه پيلېږي. خو دا مسله هم همداسې حلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

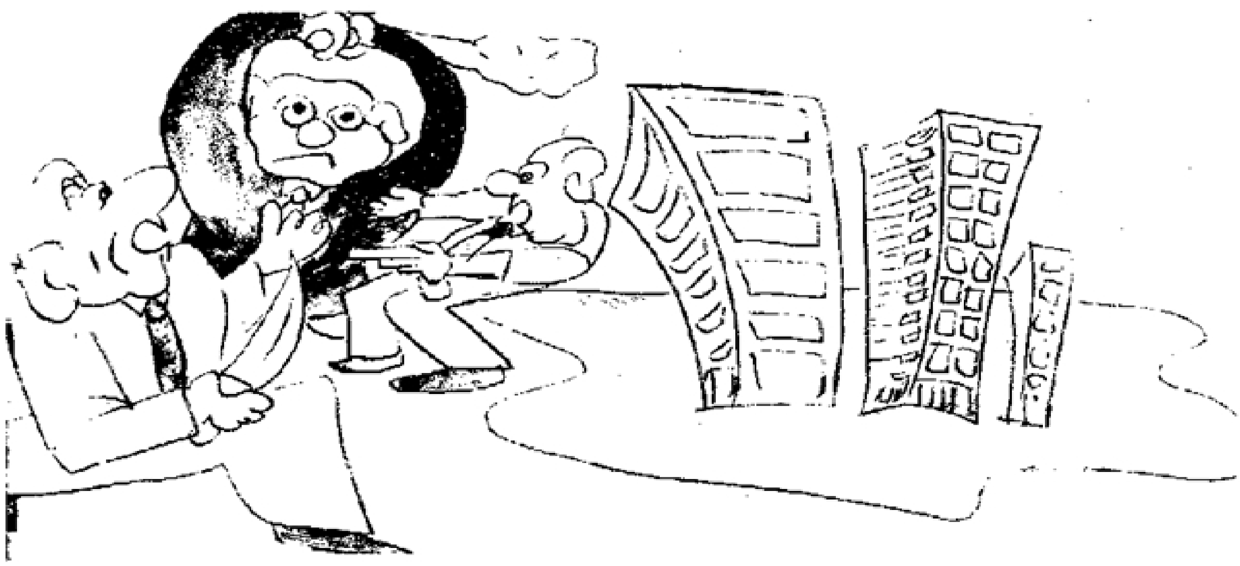

د هر چا چې څټ غټ او او زور یې ډېر وي ډېره برخه خپلوي. د څټ غټوالی د هر امپریالیستي هیواد د اضافي پانګې مقدار پورې تړاو لري.

لنډه دا چې نړۍ همداسې د امپریالیستي هیوادونو تر منځ ووېشل شوه. اوس یو څه درته وایم چې وبخاندې او هغه دا هغوی چې ټوله نړۍ یخپلو کې دتړونونو په اساس سره وېشلې وه ، ویل به یې چې مونږ د دې لپاره چې نړۍ د جنګ لور ته لاړه نشي دا تړونونه یاني کارتلونه، سندیکاوې او ټراستونه رامنځته او نړۍ مو خپلو کې سره ووېشله!

ریښتیا هم چې خندوونکې ده. دوی فکر کوي چې جنګ یوازې او یوازې د څو امپریالیستي هیوادونو تر منځ کېږي. ښه، دا سمه ده چې امپریالیستي هیوادونه ټول د لویو اضافي پانګو خاوندان دي او که د هغو تر منځ سازش ونشي نړۍ به د جنګ لور ته وخوځول شي. سره له دې هم یاد سازش[د نړۍ وېش] د جنګ مخه نشي نیولای. ځکه اول خو دا سازش لنډ مهاله دی. دویم دا چې جنګ هغه وخت له منځه ځي چې نړۍ کې پانګواله طبقه له منځه لاړ شي یاني دا چې ټول ورته ژوند ولري. نه دا چې یو شمېر پانګوال د نړۍ ټول ثروت راټول، د هر څه لرونکې او ښه ژوند ولري او نور خلک په ځانګړې ډول کارګره طبقه چې د هغوی لپاره کار وکړي او خپل ژوند کې یوازې له زنځیرونو او زولنو څخه چې پانګوالو د دوی لاسونو او پښو ته وراچولي، ولري...

باید ووایم چې په واقعیت کې دوه ډوله جنګ وجود لري؛ یو امپریالیستي او نیواککګر جنګونه او بل هم عادلانه او آزادۍ بښونکي جنګونه دي. چې په دې جنګونو کې زیارکښان د پانګوالو د رنځیرونو څخه د خلاصون په موخه مبارزه کوي. امپریالیستي جنګونه د نړۍ د پانګوالو تر منځ تر سره کېږي چې د خپلو ګټو په موخه نړۍ په سرو وینو کې لمبوي؛ خو عادلانه او آزادۍ بښونکي جنګونه د کارګری طبقې په مشرتابه د زیارکښانو او پانګوالو تر منځ دي، چې د نړۍ پانګوالو ته وژونکې ضربې ورکوي.

هغه څه چې دا جنګونه د نړۍ خلکو ته په ډالۍ کې ورکوي، بې وزلي، لوږه او ناروغي ده. له یاده باید ونه باسو چې امپریالیستي جنګونه د امپریالیستانو لپاره هم مضر او هم ضرر رسوونکي دي. د دې جنګونو په نتیجه کې کارګران او ټول زیارایستونکي - د لوږې او بې روزګارۍ تر سخت فشار لاندې به راشي- لا ډېره پوهه تر لاسه کوي. سره له دې چې خپله امپریالیستي هیوادونه په جنګ کې ښکېل دي، په هغو هیوادونو کې چې د دوی په ولکه کې دي د اسارت او زېښاک زنځیر یې شرېږي نو هغه ده چې د دې هیوادونو خلک دا فرصت غنیمت ګڼي او په آزادۍ بښونکو جګړو لاس پورې کوي تر څو د امپریالیزم زنځیرونه وشلوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرِي وويل: (پوهېږې؟ د تولید اوزار ورځ تر بلې وده مومي. پانګوال هیوادونه هره ورځ رشد کوي. خامو موادو ته د امپریالیستي هیوادونو اړتیا ورځ تر بلې ډېرېږي. د بېلګې په توګه د یوه امپریالیستي هیواد څو ستر پانګوال په نظر کې ونیسئ چې په څو هیوادونو کې د ټوکر جوړونې فابریکې لري. پوهېږو چې هره ورځ د دوی پانګه ډېرېږي. نو په دې اساس د دوی کارخاني د وخت په تېرېدو سره ډېرو خامو موادو ته اړمن کېږي. ښه؛ د ټوکر جوړونې لومړني خام مواد څه دي؟ پنبه. نو د دې پانګوالو د ټوکر جوړونې فابریکې ورځ تر بلې ډېرې پنبې ته اړمن کېږي. همدارنګه د نورو هیوادونو پانګوال هم چې د ټوکر جوړونې فابریکې لري ډېرې پنبې ته اړتیا پیدا کوي. دا چې هغوی هم رشد کړي او پانګه یې ډېرېږي. همدا ده چې نړۍ کې د ټوکر جوړونې فابریکو خاوندان د خامو لومړنیو موادو د لاسته راوړلو په موخه په مبارزه لاس پورې کوي... ما یوازې د ټوکر جوړونې فابریکې مثال ورکړ خو کولای شو چې دا مثال د صنعت ټولو رشتو اړوند ورکړو. له بل لورې، د وخت په تېرېدو سره هغه هیوادونه چې د ودې دې کچې ته لا نه ؤ رسېدلي چې وکولای شي خپله پانګه بهر ته ولېږدوي، اوس یې وده کړې او خپله په یوه امپریالیستي ځواک اوښتي او غواړي چې خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي. نو غواړي چې د نړۍ بیا وېش پیل کړي تر څو دوی ته هم یوه برخه ورسېږي.

همداسې کېږي، کله چې دنړۍ په وېش کې چې د یوه هیواد اضافي پانګه له نورو کمه وي او لږه برخه ورسېږي خو کله چې ځواکمنېږي او ډېرۍ پانګه په لاس راوړي،په داسې وخت کې بیا غواړي چې نړۍ له سره ووېشل شي. دا چې د پخواني وېش له مخې نسبت و نورو هیوادونو ته ضعیفه ؤ نو لږه برخه یې په نصیب شوې ده. هو دا ټول د دې لامل ګرځي چې نړۍ په وینو ولمبول شي.

په دې جګړو کې پانګوال د جنګ په بهانه کارګران له حده زیات په کارګماري تر څو پرلپسې وسله، فشنګ، مهمات، کالي او جنګي وسائل تولید کړي.

سرِي وويل: (کله چې د نړۍ د وېش په سر جنګ ترسره کېږي، هغوی خلکو ته څه وائي؟)

مرغه وويل(هغوی د خلکو د غولولو په موخه او د دې لپاره چې سرتېري جنګ ته واستوي وائي چې د هیواد د فاع لپاره مبارزه کوو. یا هم وائي چې فلانکې هیواد په فلانکې هیواد حمله کړې نو موږ باید له فلانکې هیواد څخه ملاتړ وکړو او داسې نورې برغزې او بابولالې)

سرِي وويل:(اوس متوجه شوم چې تر څو پانګوال سیستم له منځه لاړ نشي سوله نشي راتلای)

مرغه وويل: (امپریالیستي هیوادونه د ډېرو او ښو ځایونو/هیوادونو/ځمکو د لاسته راوړلو په موخه لوی وحشي جنګونه رامنځته کوي. د خندا وړ خو لا دا ده: کله چې طبقاتي تضاد او ځناوړ ډوله استثمار موجود وي، د سولې او آرامي خبرې وکړو.

هو ګرانه دوسته تر څو چې پانګوال سیستم برقراره وي، طبقاتي تضاد، بې وزلې او لوږه به ورسره وي او امپریالیستي هیوادونه به د مستعمره او نیمه مستعمره هیوادونو د لاسته راړول په موخه ډېر نور خونړي جنګونه په لار واچوي.)

سرِي وويل:(مستعمره او نیمه مستعمره یاني څه؟)

مرغه وويل:(مستعمره هغه هیواد ته ویل کېږي چې مستقیماً د امپریالیستي هیوادونو پانګوالو په لاس کې وي. هغه هیواد چې مستعمره وي هیڅ استقلال نلري، تر دې چې امپریالیسم یادو هیوادونو ته په علني ډول خپل نظامي ځواکونه هم استوي. خو نیمه مستعمره هیوادونه بیا هغه دي چې په اصطلاح ظاهراً د استقلال لرونکي دي؛ یاني له ځانه یو شاه یا ولس مشر لري خو د سیاسي او اقتصادي اړخه په امپریالیزم پورې تړلي وي. چې خپل خواراکي، پوښاک او صنعتي لوازم له هغه هیواده چې دی پرې تړلی دی وارد کړي. پاتي دې نه وي چې په نیمه مستعمره هیواد کې شاه یا ولسمشر د امپریالیزم لاس پوڅې او نوکر وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امپریالیستي هیوادونو پانګوال په نیمه مستعمره هیوادونو کې پانګه اچونه کوي او د داخلي پانګوالو په مرسته یاني په واقعیت کې د خپلو نوکرانو په مرسته هغه هیواد لوټوي او د نظامي کارپوه یا نظامي مشاورو او نورو په نامه یې نیمه مستعمره هیوادونو ته استوي.)

سرې وویل:(پوهېږم چې نور ستړی شوی یې او غواړې چې لاړ شې. خو مخکې له دې باید ووایم د هغه څه چې تا د امپریالیزم په اړه وویل؟؟؟؟ځکه امپریالیستان دومره پیاوړي او زور یې دومره ډېر دی چې هیڅکله به کارګران ونه توانېږي هغوی نابود کړي.)

مرغه وویل:(ما داسي څه نه دي ویلي. ما وویل چې کله پانګولې امپریالیزم ته ورسېږي نور یې ورکاوی حتمي دی. ما وویل چې امپریالیزم د پانګولې وروستی پړاو دی.)

سرې وویل: (په همدومره ساده ګئ سره؟)

مرغه وویل: (نه بابا! ګوره، زه څو پوښتني مطرح کوم، ته ځواب راکړه.)

د امپریالیستي هیوادونو ځواک په څه کې دی؟

سرې وویل: (په اضافي پانګه کې.)

مرغه وویل: (اضافي پانګه څه ده؟)

سرې وویل: (هغه خو مالومه ده نو، کله چې ستر پانګوال خپل هیواد کې د کارګرانو د زیښناک څخه لویه پانګه تر لاسه کوي ځکه خو یوه برخه یې پخپل هیواد کې او پاتي برخه چې اضافي ده بهر ته استوي.)

مرغه وویل: (دا پانګه له کومه راغلي.)

سرې وویل: (د کاګرانو له زیاره.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: (اضافي پانګه هم چې کله بهر ته ولېږدول شوه، د کارګرانو د زيار پوسيله ورځ تر بلې ډېرېږي. دا سمه ده؟)

سړي وویل: (هو.)

مرغه وویل: (نو له همدې امله دا کارګران دي چې د هغوی د لاسي تناکو په نيتجه کې پانګوال ځواکمنېږي خو که کارګران پوه شي نور به هغوی ځواکمن نه وي.)

سړي وویل: (خو تا وویل چې فوځ او پولیس د امپریالیزم په خدمت کې دي. هغوی ټانګ، ټوپک، بمب او داسې نور ګڼ جنګي اوزار لري.)

مرغه وویل: (ټانک څوک جوړوي؟)

سړي وویل: (کارګر)

الوکی وویل: (ټوپک څوک جوړوي؟)

سړي وویل: (کارګر.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وويل: (بمب، فانټوم او نور هم کارګران جوړوي. په هر څه چې ګوته کېږدې هغه کارګر جوړ کړي. وينی يې؟ پانګوال پرته له کارګره ورکېږي. ښه نو که چېرته کارګران د خپلو تولو رنځونو علت ومومي ، که هغوی وپوهېږي چې څومره يوه ښکلی نړۍ ورته په تمه ده، که هغوی وپوهېږي چې د جنګونو علت چې ټولی نړۍ ته يې اور ورته کړ او په وينو يې ولمبوله او ميليونونه خلک يې ووژل د نړۍ د وېش په سر د امپرياليستي هيوادونو تر منځ د شته اختلاف له امله دي. که هغوی دبې وزلۍ، بې روزګارۍ او نورو په علت پوه شي، کارخانې به پرېږدي او د امپرياليزم که روښانه يې ووايو د پانګوال شړيدلي سيستم په وړاندي به راپورته او مبارزه پيل کړي. کله چې کارګران کارخانی پرېږدي، هغه له کاره لوېږي او ځای په ځای درېږي. او کله چې کارخانې ودرېدی ياني پانګه له کاره ولوېده او کله چې پانګه په ځای ودرېږي او له کاره ولوېږي پانګوال به ورځ تر بلی کمزوري چې بيا نشي کولای دکارګرانو په وړاندي مقاومت وکړي او په پای کې به له ماتي سره مخ شي.)

سړي وويل: (هغه څه چې لا تر اوسه هم ماته لا ينحله دي هغه دا دي چې: ته ولې وايی چې امپرياليزم د پانګولۍ وروستۍمرحله ده؟)

مرغه وويل: (ډېر علتونه لري.)

۱-کله چې پانګولۍ خپلی وروستنۍ مرحلې امپرياليزم په لور ګام اخلي، د امپرياليستي هيوادونو پانګوال ګڼ هيوادونه تر ولکې لاندي راولي. دا هيوادونه د مستعمرې يا نيمه مستعمرې په شکل اوړي. د دې هيوادونو خلک له بزګرانو نيولی تر کارګرانو پوری په وحشي بڼه استثمارېږي. د هغوی هر کوچنی غبرګون د ټوپک پوسيله ځوابېږي. د هغوی ټول ثروت د مس له معدنه نيولی تر سروزرو او نفتو پوری ټول لوټل کېږي. او په بدل کې يې لږ څه خرافات ورکول کېږي تر څو زبېښاکګر په آرامه سره خپل استثمار ته دوام ورکړي. ښکاره ده چې په دې هيوادونو کې بې وزله، بې کاري، لوږه او مريضي پراختيا مومې او په نتيجه کې د امپرياليزم په وړاندي چې د پانګولۍ وروستني مرحله ده دخلکو کرکه او دوښمني زېږي او د مبارزې غوښتنه پکې پيدا کېږي.

۲-کله چې د نړيوالو بازارونو او خامو موادو په وړاندي د امپرياليستي هيوادونو دښمني تر جنګه ورسي، دا جنګونه په کارګري طبقې د بې روزګارۍ او لوږي فشار لا هم ډېروي. امپرياليستي جنګونه کارګران هوښياروي او د نړۍ په کچه د کارګري انقلابونو د ډېرېدو لامل ګرځي. د بېلګې په توګه د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته چې د آلمان لخوا د نړۍ د وېش په سر په وجود راغی، د شوروي ستر انقلاب تر سره شو.

همدارنګه دويم نړيوال جنګ هم کارګراي او امپرياليستي ضد انقلابونو ته لاره هواره کړه. څنګه چې د نړۍ د يو پر څلورمې برخې نفوسو ته امپرياليسم زولنې اچولی وې، وشلولی او وژغوربدل. په کلي ډول امپرياليستي جنګونه تل رامنځته کېږي. که امپرياليستان وغواړي يا ونه غواړي تاريخ په ثبوت سولي چې دا جنګونه د پانګولۍ مرګ رانږدې کوي.

۳-د کارګرانو او پانګوالو تر منځ اختلاف د زبېښاک(استثمار) ډېرېدو او د پوليسو پوسيله د ټکونې له امله ډېرېږي چې د پانګوالو په وړاندي د کارګرانو او نورو زيارايستونکو دښمني او کرکه له پخوا لا نوره هم زياتېږي.د يادو درې واړو اختلافاتو ډېرېدل د دې نښه ده چې نور نو د پانګولۍ عمر پای ته رسېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل : (کله چې دا درې اختلافه ډېر او چټک شي، پانګولي به خپل پخپله نابوده شي؟)

مرغه وويل: (مسله دا ده چې د دې اختلافونو ډېرېدل او چټکتیا د پانګولي د ورکاوي او په ځای یې د کارګري حکومتونو د ځای ناستی کیدو په موخه د کارګري انقلابونو د نږدې کېدو او ترسره کېدو نښه ده او یا هم ویلای شوي چې سوسیالیزم(د کمونیزم لومړۍ مرحله) ده. روښانه ده چې ترڅو د کارګرانو په رهبرۍ ټول خلک انقلاب ونکړي، نشي کولای چې خپل هیواد کې د پانګولي ریښې وباسي.)

سړي وويل: (آیا دا شوني ده چې ټول جهان کې یو ځلي/یو دم/ وار د واره پانګوال سیستم د کارګري انقلابونو پوسیله نسکور شي او سوسیالیزم یې ځای ناستی شي؟)

مرغه وخندل او بیا یې وويل: (ته لکه چې ډېر وارخطا یې. که داسي څه ممکنه وای نو د لومړي نړیوال جنګ څخه وروسته به چې شوروي کې سوسیالیستي انقلاب ترسره شو د ټول جهان ولسونو به د کارګرانو په رهبرۍ د پانګولي د له منځه وړلو په موخه انقلاب ته لاس اچولی وای. کارګري او آزادۍ بښونکي انقلابونه په پراوېزه ډول د نړۍ په مختلفو هیوادونو کې ترسره کېږي.)

سړي وويل: (یوه بله پوښتنه هم لرم چې وروستي پوښته مې ده او هغه دا چې آیا امپریالیزم د علم او صنعت له پرمختګ سره موافق دی او کنه؟)

مرغه وويل: (ترڅو چې پانګولي خپلې وروستۍ مرحلې امپریالیزم ته نه وي رسېدلي او د آزادۍ سیالي په حالت کې وي هر پانګوال هڅه کوله چې نسبت نورو ته د ده توکي ښه وي ترڅو په آرامه او ګرانه بیه یې نظر نورو ته وپلوري. د همدې لپاره د صنایعو له پرمختګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يې مخالفت نه کاو خو ځنګه چې پانګوالي خپل وروستي پړاو امپرياليزم ته ورسېده لوی پانګوال چې ډېری توليد د دوی لخوا کېده دې پايلې ته ورسېدل چې خپلو کې سره سازش وکړي او د کارتلونو،سنديکاؤ او ټراستونو پوسله توليد يوازې ځان پوری وتړي/انحصار کړي. نو کله چې توکو توليد انحصاري شو له هغه وروسته يې پخپله خوښه بيه/قيمت چې څومره د دوی غوښتل هغومره پورته وړله.ياني لکه مخکې مو چې وويل دوی ترون کاوه چې هيڅ يو پانګوال د دې حق نلري چې خپل توکي نظر هغه بل ته ارزانه وپلوري. دا ده چې پانګوال کولای شي د توکو بيه لوړه وساتي د صنعت ودې ته اړتيا نه مومي او د دې لپاره چې د توليدي اوزارو وده د دوی عمر لنډ نکړي د صنايعو د ودې په وړاندې ودرېږي. نو په همدې اساس امپرياليزم د پرمختګ او ودې په وړاندې لوی خنډ دی. روښانه ده چې هيڅ ځواک نشي کولای د ټولنې، علم او صنعت د ودې خنډ وګرځي.

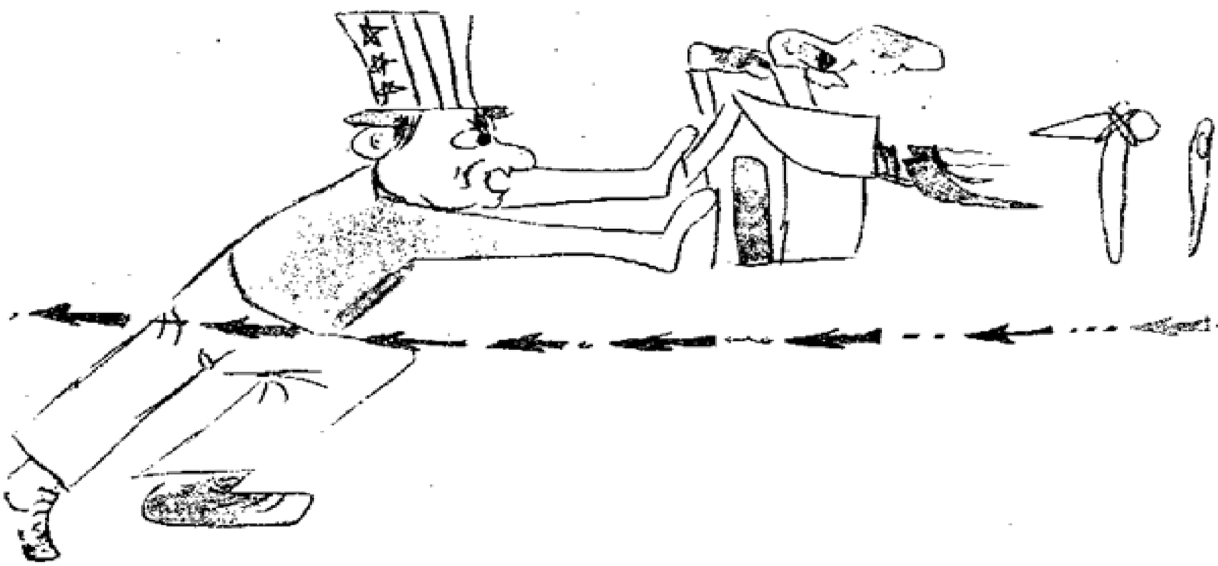

همدا ده چې امپرياليزم د څو سري مار په څېر د مرګ په حال کې دی.)

شاوخوا نيمه شپه وه. الوتکه او سړئ دواړه ستړي شوي ول. مرغه وويل: (هغه څه چې ما د امپرياليزم اړوند وويل هغه بنسټيز مسائل ؤ چې تا په دې اړوند نوری مطالعې ته اماده کړي. نيمه شپه ده. خوب نيولی يې، زه هم بايده ولاړه شم؛ سبا راشه د ځنګله ها خوا د تپې سره ته راشه چې يو زړه وړنکی کتاب امانت درکړم.)

سړی خوښ شو او قول يې ورکړ چې سبا د ځنګه ها خوا ته لاړ شي. هغه ؤ چې يو بل ته يې شپه پخير وويل ، الوتکه والوته او د شپې په تيارو کې ورکه شوه...

پای...

د امپرياليزم د نابودی په موخه مخ په وړاندې د خلقي – پرولتري انقلاب په لور!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library